Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Гарамнай 1921 оной декабриин 21-нээ гарана | № 148 (16371) | 1983 оной июниин 28, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭИ ПРЕЗИДИУМДЭ

Гүрэнэй түсэбүүд болон социалис уялгануудые дүүргэлгэдэ, промышленностиин ба хүдөө ажахын үйлэдбэрнэдэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнь, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ, хүн зоной элүүрые хамгаалгада, һурагшадые һургалга ба коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ ехэ габъяатай байһанайнь түлөө эдэ коллективүүдые **РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба:

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводые;

СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын **Тимлюйн цементын заводые;**

РСФСР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын **Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадые;**

Хориин районой **Хурбын совхозые;**

Зэдын районой **«Коммунизм» колхозые;**

СССР-эй Транспортна барилгын министерствын **«Нижнеангарсктрансстрой» трестын 581-дэхи барилга-хабсаралгын поездые;**

Буряадай **«Межколхозэнэгэдэлэй» Зэдын колхозууд хоорондын нүүдэл онһожоруулагдамал колонниие;**

Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооние;

СССР-эй Зам харилсаанай министерствын Зүүн Сибириин түмэр замай **Улаан-Үдэ станциин отделениин больницые;**

Мухар-Шэбэрэй районой **Хүсөөтын дунда һургуулиие.**

Буряадай АССР-60

ҮШӨӨ НЭГЭ ИЛАЛТА

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив субботдриин болон [illegible] абаһан бусад организациуудай хамта Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, энэ амжалта туйлаба. Генеральна подрядаар барилга-хабсаралгын 83,1 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ хахад жэлэйнгээ түсэб хугаһаа урид, июниин 2-то, оорын хүсөөр 20,7 миллион түхэригэй барилга хэжэ [illegible] дүүргэгдэбэ. Ойн баярай байнгын уялгануудай нэгэ бүлэг — БАМ-ай Буряадай участок дээрэ барилгын эхилһэнһээ хойшо барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе 1 миллиард түхэригтэ хүргэхэ гэһэн уялга мүн лэ дүүргэгдөө. Барилгын хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо түсэбһөө гадуур 150 миллион түхэриг ашаглаһанай ашаар энэ амжалта туйлагдаа гээшэ.

Республикын алдарта ойдо зорюулагдаһан ажалай энэ илалта хадаа БАМ-ай суута барилгашадай юһэн жэл соо саг үргэлжэ туйлаһан амжалтануудай эсэсэй үрэ дүн болоно. Энэ манай оронойн олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комсомол-залуушуулай габшагай коллективүүдэй [illegible] баатаршалга мүн.

Тэдэнэр юһэн жэл соо 1850 километр самсаал бар тайга соогуур сабшалан, автомобилиин харгы болон ЛЭП-220 татаһан, 375 километр түмэр харгы табиһан, 570 элдэб түхеэрэлгэнүүдые бодхооһон байна. Харгын даланда 85 миллион кубометр шорой обоолжо, Байгалай тоннель соогуур түмэр харгы гаргаад, Байгалай хушуунай гурбан тоннельнүүдые бүтээжэ, Хойто-Муяын тоннель малтажа байна. Буряадай хойто зүгэй шэрүүн уларилта газарта хүдэлмэршэдэй 11 посёлок, ерээдүйн ехэ хото Северобайкальск бодхоогоо. [illegible] Эдэ суурин манай трестын ба субподрядна организациунуудай барилгашадай гараар бүтээгдэһэн юм.

Туйлаһан амжалтамнай манай ажалай коллективүүдтэ Байгал-Амарай түмэр замые түгэсэд бүтээжэ, 1984 ондо Ленинскэ комсомолой түрэһэн үдэртэ поезд ябуулха арга боломжо олгоно. БАМ-ай Буряадай участогой барилгашадай энэ уялгаа урдынхи мэтэ нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байһандаа этигэнэбди.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын эрхилэгшэ
Ф. В. ХОДАКОВСКИЙ.
Трестын парткомой секретарь Р. П. МУХАРОВ.
Профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй түрүүлэгшэ Р. Н. КОЗЛОВ.
Трестын ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Н. БАЛКОВ.

АЖАЛЫНЬ УРАГШАТАЙ

Улаан-Үдын районой гахай үсхэбэриидэг «Южный» гэжэ комплексэй коллектив республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэжэ эрмэлзэнэ. Тус коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй квартальнай түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн юм.

Мүнөө дээрэ тус комплексэдэ 10 мянган гахай шахан таргалуулагдана. Республикын 60 жэлэй ойн һайндэр болотор тэдэнэр 2600 гахай гүрэндэ тушаахаар хараална. Тиигэжэ гахай бүриин дунда зэргээр шэнэһүүн 100 килограмм татаха юм.

Коммунист Галина Иннокентьевна Антоновагай ударидадаг операторнуудай звено [illegible] ехэ амжалтатай ажаллана. [illegible] дунда зэргээр 380 грамм нэмэжэ [illegible] 400 грамм-да хүргэнэ.

Операторнууд — коммунист Клара Савинова, Матрена Непомнящих, Юлия Курикалова, техник Якоб Гаврилов болон бусад эндэ [illegible]

А. АЛЕКСЕЕВ.

МОДО ШЭРЭЖЭ ЗАХАЛАА

Энэ жэлдэ сагай уларилай таарамжагүй хүйтэн, шанга һалхитай, шуурганай байһанаа уламжалан, буурал Байгал далай дээрэшье ашаа шэрэхэ харгыгаа хэбээр [illegible] Тиин һаяхан Баргажанай-Адагай портһоо сигара болгогдожо уягдаһан модо хойно хойноһоо холбоо уяжа, хүсэтэ теплоходуудаар шэрэжэ захалба. Жэл бүри Байгал далайн долги эсхэн дабшадаг «Севан», «Валхан», «Байкал», «Суворов» гэһэн ашаанай теплоходууд Баргажанай, Хурамхаанай лесхозуудта отолгодожо бэлдэхэгдэһэн модо Выдрино, Клюевкын портнуудта абаашаха замда гарадаг юм.

Байгша ойн баярта жэлдэ үнэн замай хүдэлмэрилэгшэд Баргажанай-Адагһаа 650 мянган кубометр модо шэрэхэ түсэбтэй юм. Энэ даабариа сүм дүүргэхын тула портдонь, модо шэрэхэ графиг уридшалан зохёогдонхой. Мүнөө теплоходуудай экипажнууд графигһаа ёһоор модо шэрэжэ байнад.

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭНЭ

[illegible] баярта байгша ондо [illegible]жанай районой Хилгана колхозой үнинэй һаалишан Бальжин Будаевна [illegible]еева үнеэн бүриһөө [illegible]ээр абахаар дээшэлүүлһэн зорилгонуудые хаһан юм. Тобшолбол, нүхэрнай жэлэй туршадаа үнеэн бүриһөө хоёр мянган килограммһаа бага бэшэ һаахаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, хамаг бэлиг шадабаряа гарган ажаллана.

Үнинэй дүршэлтэй һаалишан жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1121 килограмм һү һаанхай. Бальжин Будаевна эрхим амжалта туйлахын тула хүдэлмэридөө түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэдэг байһан юм. Тодорхойлон хэлэбэл, үбэлжэлгын үедэ тэрэ бүлэг үнеэдтээ шанаржуулагдаһан тэжээл эдюулхэһээ гадна тугаллаха үнеэдээ һайнаар харууһалжа, саг болзортонь шэргээдэг байһан гээшэ. Һүтэй, мүн һая тугаллаһан үнеэдээ шадамар бэрхээр харууһалһан энэ нүхэрнай үнгэрһэн табан һарын туршада хамаһаа ехэ һү һаагаа ха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ түрүү һаалишан нажарай сагта сагаан эдеэ элбэгжүүлхээр абаһан социалис уялгаа сүм дүүргэхын түлөө шармайн оролдоно.

Ц. ХОБРАКОВА.

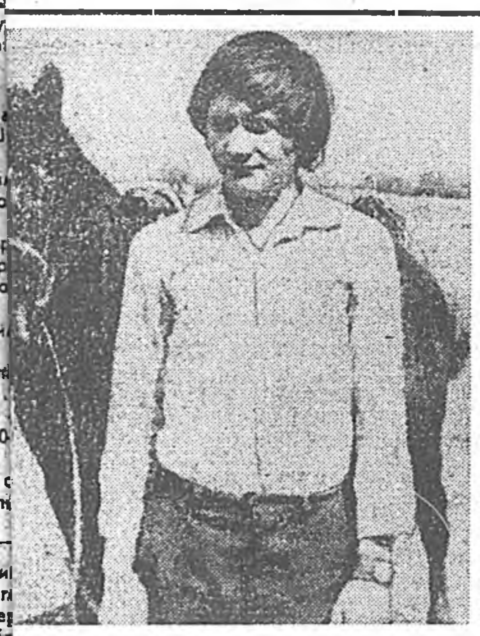
ТУЙЛАҺАНАА БАТАДХАХААР

Ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон Загарайн районой Горхоной депогой түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд горитойхон амжалта туйлана. Һара, квартал бүхэндэ бүтээсэтэйгээр ажалладаг түмэр замшад түсэбөө жэншэдгүй дүүргэнэ.

Һаяхан социалис мүрысөөнэй һүүлэй дүнгүүдые согсолходонь, ахалагша машинист Николай Федорович Осешнюк гэгшын хүтэлбэрилдэг экипаж онсо шалгарһан байба. Удаадахи һууридань Геннадий Семенович Очировай ударидадаг комсомол-залуушуулай экипаж гаранхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ депогой коллектив туйлаһанаа улам батадхаха эрмэлзэлтэйгээр бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

В. БУДАЖАПОВ.

Зэдын районой Бооцын совхозой һүнэй хоёр фермэнүүдтэ хамтадаа 20 гаран һаалишад хүдэлдэг. Тэдэнэй жэшээтэ һайнаар ажаллаһанай ашаар совхозой коллектив июниин 20-до үрэндэ һү тушааха түсэбөө дүүргэһэн тухай мэдүүлээ һэн. Түсэбһөө гадуур һарын дүүрэтэр горитой ехэ һү тушааха юм.

Түрүү һаалишад Зинаида Корчанова, Агния Буркова, Екатерина Ануфриева, Анна Прошутина, Анна Измайлова, үхэр адуулагшад Анатолий Дондоков, Виктор Цынгунжапов, Сергей Цырендашиев, Сергей Банзаров, Алексей Бобков гэгшэд эрхим ажалаараа шалгарнад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үхэр адуулагша ВЛКСМ-эй гэшүүн Алексей Бобков; һүрэг бэлшээри дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭБТЭЙ, ЭМХИТЭЙ БАЙХАДАА

Жэлэй ямаршье сагта манай Хара-Үбэсэнэй фермынхид һү ехээр абажа, ажахы, район соогоошье мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг.

Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ коллективнай баһал муу бэшээр хүдэлжэ гараа. Хахад жэлэй түсэбэй ёһоор бүхыдэнь 1986 центнер һү һааха аад, мүнөө таба һарада 2100 үлүүтэй центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилбэ. Энэ үе соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 600 гаран килограмм һүн һаагдаа.

Манай түрүү һаалишан Мария Данзановна Гармаева апрель, май һаранuудта харууһалдаг бүлэг үнеэдһээ эгээл ехэ һү һааһан байжа, район дотороо социалис мүрысөөндэ эрхимлээ һэн. Мүн тэрэ жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1240 гаран килограмм һү һаагаад, бусад нүхэдөө холо ахижа ябана. Тэрэншэлэн бэрхэ һаалишад О. М. Цыдыпова, Д. Н. Мункуева, Г. Б. Батуева, Д-С. Б. Бадмаева, Т. Х. Гармаева гэгшэд һү һааха һара, квартал бүхэнэй даабариие амжалтатайгаар дүүргэдэг.

Эдэ бүгэдэ эбтэй эстэй, нэгэн хүсэл эрмэлзэлгэтэй ажалай аша үрэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай һаалишад, малшад бэс бэеынгээ үгэ ойлгожо, бүхы ажалаа хамтынгаа хүсөөр бүтээдэг заншалтай юм. Илангаяа үбэлэй, хабарай һаранuудта малай үбһэ тэжээлые һайнаар шанаржуулжа, буйлуулжа эдюулхые оролдонобди. Мүнөө зунай бэлшээриин үедэшье малаа үдэр һүнигүй адуулхынгаа хажуугаар, талха таряа халуун уһандаа худхажа, эһээжэ, бурдууг бэлдээд, үнеэдтэ уулганабди.

Энээнэй ашаар һү һаали яһала нэмэжэ байна. Зунай бэлшээриин үедэ Хориин районойхидой жэшээгээр хүдэлжэ, сагаан эдеэ үшөөл ехээр дэлбэрүүлхэ зорилго манай коллектив урдаа табинхай. Тиимэһээ һаалишаднай хоорондоо хам орон мүрысэжэ, бүхы арга боломжоёо элсүүлэн хүдэлнэ. Энээнэй ашаар зунай һаранuудта үнеэн бүриһөө 950—1000 килограммһаа бага бэшэ һү һааха арга боломжо манайхинда гүйсэд бии.

Хэнэйшье мэдэһээр, һүрэг соохи үнеэдые саг соонь һайнаар үрэжүүлээл һаа, тугал олон абтаха, һүншье ехэ һаагдаха байна. Эндэ фермын техник-үрэжүүлэгшэ А. С. Гармаев һаалишадтаяа хамта ехэхэн оролдолго гаргана. Нёдондо 9 һаалишаднай үнеэн бүхэнһөө тугал абаа юм.

Манай фермынхид эдэ үдэрнүүдтэ оролдолго хэшээлээ улам шангадхажа, һү һааляа бүри дээшэлүүлэн, Буряадай республикын 60 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө тэмсэнэ.

Г. БУНЕЕВ,
Зэдын районой «Мир» колхозой 2-дохи фермын мал адуулагша.

ҮЕ САГАЙМНАЙ ЭРИЛТЭ МҮН

[illegible]С-эй ЦК-гай Пленумэй һүүлээр түрэһэн бодолнууд

[illegible] республикынгаа [illegible]гдаһаар алдарта 60 [illegible] хүндэлэлдэ дэл[illegible] социалис мүрысөөн[illegible]соһон ажахымнай [illegible] эдэ үдэрнүүдтэ бү[illegible]этэй ажалаараа он[illegible]рна. Жэшээлбэл, кол[illegible] һаалишад һү гү[illegible]дагалдаха хахад жэ[illegible] түсэб болзорһоо хо[illegible]оон хоногоор урид[illegible]үүргэжэ, июль һа[illegible] болотор даабари[illegible] 1200 центнер һү [illegible] пунктда тушаа[illegible]раална. Ажахымнай фермэнүүдэй кол[illegible]дэй нимэ ехэ ам[illegible]үйлаад байха үедэ [illegible] нииислэл хото — КПСС-эй ЦК-гай [illegible] удаань СССР-эй [illegible] Соведэй арбадахи [illegible] наймадахи сесси [illegible]эжэ, бултанай һо[illegible]үсхээ гээшэ. Илан[illegible]гэртэ малай түбэй һаалишад эдэ үдэр[illegible]үлөө сагтаа радио телевизор хараа. [illegible] ЦК-гай июниин [illegible] Пленум дээрэ [illegible] ЦК-гай Генеральна [illegible] Ю. В. Андроповой [illegible]гые онсо анхарал[illegible]шагнаа. Мүн эндэ [illegible]умэй шиидхэбэри[illegible]ндо һонирхолтой[illegible]гдаа. Һүүлээрнь [illegible]болонгүй СССР-эй Соведэй наймадахи [illegible] хүдэлмэреэ эхил[illegible] СССР-эй Министр[illegible] Соведэй Түрүүлэг[illegible]эдэхи орлогшо.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хэһэн уласхоорондын байдал тухай элидхэл тон анхармаар һонирхолтой байгаа. Дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхын тула ямар ехэ хүдэлмэриин ябуулагдадаг байһыень үшөө дахин гүнзэгыгөөр мэдэжэ абаабди. Манай совет арад Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро дайн дажарай аюулые сарахын тула түйлай ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Арюухан сэлмэг огторгой доро үхэлтэ дайнай утаа уняарые унхидангүй, амгалан тайбанаар жаргалаа эдлэн ажаһуужа, ажаллахын тула хүн бүхэнэй энэ хүдэлөөндэ хабаадалсаха зэргэтэй байһаниинь зүб. Тодорхойлон хэлэбэл, ажал хэдэг хүн бүхэн һайнаар, бүтээсэтэйгээр, шанартайгаар ажаллажа, хараалагдаһан даабаряа заабол дүүргэхээр оролдохо ёһотой гэжэ эрилтэ табигдана. Бидэнэй һайнаар, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаад байбал, Эхэ оронноймнай экономикошье улам бэхижэжэ, һуудал байдалнай бүри һайжарха байна гээшэ.

Энэ сесси дээрэ «Ажалша коллективүүд тухай, предприятинуудые, эмхи зургаануудые, организацинуудые хүтэлбэрилгэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай» СССР-эй Хуулиин баталагдан абтаһанда баяртайбди. Юуб гэхэдэ, бидэнэй урид зүбшэн хэлсэһэн Хуулиин проект дотор оруулһан һанамжанууд бусадай дурадхалнуудтай ниилэн оролсонхой байна. Энэ Хуулиин хүсэндөө орохоһоо эхилэн ажалай журам хаа хаанагүй һайжаржа, горитойхон амжалтануудай туйлагдадаг болохо байһандань этигэнэбди.

Манай ажахы нажарай сагта һү, мяха ехээр үйлэдбэрилхэ талаар район дотороо үүсхэл гарһаһан коллектив гээшэ. Тиимэһээ мүнөө илангаяа манай һаалишад яһала амжалтатайгаар ажаллана. Хараад үзыт даа, үүлтэртэ малай түбэй фермын һаалишад май һарын эсэстэ үдэр бүхэндэ 1750 килограмм һү һаадаг байһан һаа, мүнөө 2200 килограмм һү абана. Зунай һаранuудта сагаан эдеэ элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ бэлдэхэхын тула үхэршэднай һүрэг үнеэдээ түхэреэн сүүдхын туршада бэлшээнэ. Эндэ үхэршэн В. Дамдиновай оролдолгые онсо тэмдэглэмээр. Мүн үнинэй һаалишан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Лидия Дылыкова, залуу һаалишан, комсомолка Альбина Гарифулина гэгшэд социалис мүрысөөнэй манлайда ябана.

Манай колхозой һаалишад партиин ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

С. ЦЫРЕНДОРЖИЕВА,
Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һүнэй комплексые даагша.

ЭРХИМ ҺАЙНААР ХАНГАХА УЯЛГАТАЙБДИ

«Манда бии байгаа юумэсэ түбхын түрүүндэ гуримтай һайн болгохо, оронойнгоо үйлэдбэриин ба научно-техническэ хүсэ шадалые тон бодомжотойгоор ашаглаха, тэрэ тоодо хүдөө ажахы, транспорт, хэрэглэмжэ хангалга гэһэн һалбаринуудай гээгдэлые дабаха ёһотойбди. Эдэ гүн удхата үгэнүүдые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Юрий Владимирович Андропов партиин ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ хэлээ һэн. Һаяхан үнгэргэгдэһэн тус Пленум дээрэ совет общестывнгоо саашанхи хүгжэлтые эрид түргэдхэхын тула асари ехэ шиидхэбэринүүдэй абтахада, бүхэдэлхэйн хүн түрэлтэнэй, илангаяа совет арадай мүнөө үеын ажабайдалтай нягта холбоотой, тиимэһээ тон зүб, мүн, шухалань, ажалшан арадуудай ажабайдалые улам һайжаруулха талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд гэжэ бүгэдэ арадайнгаа халуун дэмжэлгэһээ тодоор ойлгонобди. Хүдэлмэришэн ангиин, өөрынгөө коллективэй бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ һэн тула тэдэнэй зүгһөө КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй хараа һугаамые сүм дэмжэнэбди гэжэ мэдүүлнэб.

Манай вагонно деподо тус Пленумэй, мүн СССР-эй 10-дахи зарлалай Верховно Соведэй 8-дахи сессиин материалнууд онсо анхаралтайгаар шудалагдана. Юуб гэхэдэ, марксистско-ленинскэ үзэл сурталаар хүмүүжэһэн бүхы хүдэлмэришэн ангиин нэгэ хуби болохо манай депогой коллективтэшье партиин ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүд тон шухала удха шанартай бшуу.

Һайн ажаһуухын түлөө һайнаар ажаллаха ёһотойбди гэһэн тодо мэргэн үгын гүн удхаһаа үндэһэлэгдэжэ, Пленум дээрэ абтаһан асари ехэ хэмжээнүүдые, илангаяа манда хабаатай асуудалнуудые бодото дээрэнь яажа бэелүүлхэб гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди. Мүнөө үе сагай гол шухала транспорт болохо поезднуудай арадайнгаа ажахые эрхим һайнаар хангахын түлөө бидэ нэн түрүүн ажалайнгаа журамые һайжаруулан тогтонижоруулха ёһотойбди. Хүн бүхэнэйнгөө үйлэдбэриин алибаа журамые наринаар сахихадал ажалай эмхидхэл нарижаха, түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрхэ, тэрээнһээ уламжалан ажалаймнай бүтээсэ дээшэлхэ байна.

«Ажалай бүтээсые эрид ехээр дээшэлүүлхэ гээшэ экономическа талаар бэелүүлхэ гол шухала зорилго болоно. Бидэнэр энэ талаар дэлхэйн эгээл дээдэ хэмжээндэ хүрэхэ гэжэ эрмэлзэхэ ёһотойбди», — гэһэн Юрий Владимирович Андроповой энэ Пленум дээрэ хэлэһэн сэсэн мэргэн заабаряар гэрэлтэ һайхан ерээдүйн орьёл өөдэ бүхы хүсөө элсүүлэн эрмэлзэхэбди.

С. БАТУЕВ,
Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ вагонно депогой хүдэлмэришэн.

ГАБШАГАЙ ШАНГААР

«Зырянский» совхозой түрүү һаалишан Ольга Георгиевна Камаева ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэрэ энэ жэлэй эхинһээ хойшо мүнөө болотор үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 990 килограмм һү һааһан гэхэ гү, али үнгэрһэн май һарада 272 килограмм һү абаһан байна. Тэрэнэй һааһан һүниинь хододоо һайн шанартайгаар абтадаг юм. Энэ яагаад ажаллахадань, иимэ үндэр дүн туйлагданаб гэхэдэ, Ольга үнеэдээ һаахынгаа урда тээнь тэрэнэйнгээ хүхэ дэлэнгыень бүлеэн уһаар угаадаг, сэбэр аршуулаар аршадаг гуримтай. Хунэг хүхүүрээ, һүеэ шүүдэг марли, лавсан гэхэ мэтэ материалнуудаа сэбэрээр абажа ябадаг хүн.

Игэжэ түрүү малшан табан һарын дүнгөөр бүхыдөө 99,8 центнер һү һаажа, түсэбөө холо үлүүлбэ. Тэрэ бага балшар наһанһаа хойшо эхынгээ малшанаар хүдэлхэдэнь туһалалсажа, бага-сага дүршэл абаһан юм. Өөрөө нютагайнгаа дунда һургуулиин наймадахи класс дүүргэһээр, Зырянска һү һаалиин фермэдэ тугалшанаар хүдэлхөөр ороо һэн. Залуу басаган ажал хэрэгээрээ аха захатанайнгаа найдабарииень харюулжа шадаа. Мүн лэ тэрэ үдэшын һургуулида һуража, арбадахи класс дүүргэһэн үнэмшэлгэ абаһан байна.

Һүүлээрнь һаалишанаар ажаллажа эхилһэн намтартай. Игэжэ тэрэ мүнөө долоодохи жэлээ энэл фермэдээ һаалишанаар хүдэлжэ ябана.

Ольга Георгиевна КПСС-эй гэшүүндэ абтанхай, нютагай сельскэ Соведэй депутадаар һунгагданхай. Тэрэ ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг эхэнэр юм.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Прибайкалиин район.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН ҺАРА

Корейе амгалан ёһоор, бэеэ даагаад нэгэдхэхын түлөө тэмсэдэг корей арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын һара июниин 25-да эхилээ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй шиидхэбэреэр тэрэ үнгэргэгдэнэ.

Империалис оронуудай зүгһөө тэрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралгые болюулхые, Корейн хахад арал дээрэһээ американ сэрэгүүдые гаргахые эрилтэ табидаг Корей арадай талада совет хүнүүд хододоо байгаа, байһааршье. Тэрэнэй үнэн зүб тэмсэлые дэмжэлтэ болгон, һарын хэмжээн соо Москвада, Украинада, Казахстанда, Таджикистанда, Хабаровска ба Приморинн хизаарнуудта, Ленинградска болон Амарай областьнуудта, ороной олохон хото городууд болон тосхонуудта ажалшадай митингнүүд, суглаанууд үгнэргэгдэхэ, фотовыставкэнүүд эмхидхэгдэхэ юм.

(ТАСС).

РЕВМАТОЛОГУУДАЙ КОНГРЕСС НЭЭГДЭБЭ

Июниин 26-да Кремлиин Ехэ ордондо Европын ревматологуудай X конгресс баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Түрүү эрдэмтэд, врачнууд, 46 оронһоо элүүрые хамгаалгын национальна албануудай түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Конгрессэй национальна эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ СССР-эй АМН-эй академик Ю. Ф. Исаков конгрессые нээгээ.

Совет ревматологууд дэлхэйн олохон оронуудай эрдэмтэдтэй нягта харилсаа холбоо бэелүүлдэг юм. Энэнь медицинскэ эрдэм ухаанай дэбжэлтэдэ гансал туһа хүргэдэг бэшэ, мүн арадуудай хоорондо үгээ ойлголсохо ба нэгэ нэгэндээ этигэхэ хэрэгтэ горитой хубита оруулдаг. Мэргэжэлтэ уялгаяа дүүргэхэ зуураа олохон оронуудай медицинын хүдэлмэрилэгшэд ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй.

Ядерна дайнай аюулые сараха талаар шэглүүлэгдэһэн совет гүрэнэй эб найрамдалта үүсхэлнүүд бултанда мэдээжэ юм. Тэдэнине бүхы дэлхэйн олониитэ үргэнөөр дэмжэдэг. Совет ревматологууд энэ шухала социальна зорилго шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулхаар сүм шиидэнхэй.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй конгресстэ хабаадагшадта ба айлшадта эльгээһэн амаршалгые суглаарагшад альга ташалгаар угтаа. СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр С. П. Буренков тэрэниие соносхон уншаа.

Мүнөөнэй ревматологиин шухала асуудалнуудые оруулһан конгрессэй ехэ программа медицинын тус һалбариин хүгжэлтэдэ туһатай байха юм, — гэжэ ревматическа үбшэнтэй тэмсэхэ Европын лигиин президент Э. Мунте (Норвеги) хэлээ.

СССР-эй АМН-эй президент академик Н. Н. Блохин, Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов, Ревматологуудай бүхэсоюзна бүлгэмэй түрүүлэгшэ, СССР-эй АМН-эй гэшүүн-корреспондент В. А. Насонова суглаарагшадай урда үгэ хэлээ.

Июлиин 2 болотор конгресс үргэлжэлхэ юм.

(ТАСС).

ТҮРЭЛ БУРЯАДАЙНГАА 60 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛЖА, РЕСПУБЛИКЫНГАА ХОТО ГОРОДУУД ТУХАЙ ТУСХАЙ ХУУДАҺАНУУДЫЕ ГАЗЕТЭДЭЭ ТОЛИЛҺОН БАЙГААБДИ. МҮНӨӨ БУРЯАДАЙНГАА НИИСЛЭЛ УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ХҮГЖЭЛТЭ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨЕ УНШАГШАДТАА ДУРАДХАНАБДИ.

ТИИХЭДЭЭ ГОЛ ТҮЛЭБ ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИ. БУРЯАДАЙ ГИГАНТ ГЭЖЭ СУУРХАҺАН ЛВРЗ, ХОТЫН ЕРЭЭДҮЙ ТУШАА ТОГТООБДИ.

ХҮГЖЭЛТЫН ХҮДЭР АЛХАМУУД

Буряадай АССР-эй хүгжэнги, олон һалбаритай промышленна түб, республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ ороной зүүн зүгэй томо хотонуудай нэгэн гэжэ мэдээжэ.

Республикынгаа 60 жэлэй ойе тэмдэглэхэеэ байхадаа, ниислэл хотынгоо хүгжэлтын жэшээ дээрэһээ ажабайдалдамнай болоһон асари хубилалтануудые ойлгомоор юм. Промышленность түргэнөөр хүгжөө.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат арбадахи табан жэлэй туршада кварталнуудай дүнгүүдээр саг үргэлжэ СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствын ба һалбариин профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэдэг байгаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй дүнгүүдээр һалбариингаа предприятинууд соо мүн лэ илагшадай тоодо ороһон алдартай. Прибор бүтээлгын нэгэдэл, судна бүтээлгын, авиационно заводууд ажалайнгаа эршые һуладуулангүй хүдэлнэ. 1940 онойхитой сасуулбал, сонхын шэл үйлэдбэрилгые долоо дахин дээшэлүүлһэн шэлэй завод һэльбэн шэнэлэгдээ, үргэдхэгдөө. «Теплоприбор» заводой продукци ороной 70 городто, 30 ондоо хари гүрэндэ эльгээгдэдэг гэжэ мэдээжэ. Эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг приборнуудай 39 процентнь Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй юм. «Бурятфермаш» нэгэдэл, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод ашаглалгада тушаагдаа. Ханын материалнуудай завод, гадар трикотаж хубсаһанай фабрика хүдэлмэреэ эхилэнхэй.

Мүнөө Улаан-Үдэдэ 46 промышленна предприяти хүдэлнэ. 1 миллиард 200 миллион түхэригэй промышленна продукци жэл бүри үйлэдбэрилэн гаргагдана. 1960 онойхитой сасуулбал, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 5 дахин дээшэлээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ түсэбһөө гадуур 3 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө, 8 мянган хүдэлмэришэд, 600 шахуу бригада, участок, цех болон хэлтэснүүд табан жэлэй хоёр жэлэй даабаринуудые болзорһоо уридлан дүүргэһэн тухайгаа элидхэһэн байна.

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдһээ городнай барилгын талмайе һануулжа эхилээ гэбэл алдуугүй. 1960 онойхитой сасуулбал, капитальна һомололгын хэмжээн 4 дахин дээшэлээ. Барилгын 39 организаци 56 миллион түхэригэй хэмжээнэй барилга-хабсарлалгын хүдэлмэри ябуулна. Арбадахи табан жэлэй туршада городой арадай ажахын һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ 332 миллион түхэриг һомологдоо һэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ «Бурятфермаш» нэгэдэлэй нэгэ корпус, аэропортдохи ниидэлгэ-буулгын талмай, автомобильнуудые техническэ талаар хангалгын станци, Буркоопсоюзай байшан баригдаа, ТЭЦ-дэ уһа халаадаг хоёр котёл тодхогдоо. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада байрын гэрнүүдые барилгада 84,8 миллион түхэриг һомологдоһон юм. Хэрбээ 1923 ондо городой гэр байрын фонд 170 мянган дүрбэлжэн метр һаа, мүнөө энэ тоо 4 миллион дүрбэлжэн метртэ хүрэдэг. Үнгэрһэн табан жэлэй эхинһээ 18 мянган бүлэ болбосон түхэлтэй шэнэ гэрнүүдтэ нүүжэ ороо юм.

Городто шэнэ районуудые барилгын проектнүүд бэлэн болгогдонхой.

Уридшалан багсаамжалһанай ёһоор 2000-дахи жэлдэ Улаан-Үдэдэмнай 500 мянган хүн ажаһууха юм.

Сэбэрлэлгын ба уһа абадаг түхеэрэлгэнүүдые бүри хүсэтэй болгохо талаар хүдэлмэри ябуулагдана. ТЭЦ-2 баригдажа эхилэнхэй.

Түрэл Улаан-Үдэеэ болбосон түхэлтэй, үндэр соёлтой город болгохо гэһэн зорилгые тон шухала дээрэ тооложо, партийна, совет органуудай хүдэлмэрилэгшэд РСФСР-эй Госстройн түлөөлэгшэдтэй, архитекторнуудтай сүг Бүхэроссин нэгэдэхи проектнэ семинар үнгэргөө. Коммунальна ажахын управлени городоо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ жэл бүри 3—3,5 миллион түхэриг мүнгэ гаргашална. Ногооруулгын хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэй болгохо талаар хэмжээнүүд абтаһаар.

Элдэб түхэлэй транспорт ашаглагдадаг гэжэ мэдээжэ. Түмэр замһаа, автомобильна харгыһаа гадна агаараар ниидэдэг, уһан дээгүүр тамардаг, электрын элшэ хүсөөр хүдэлгэгдэдэг транспортын зүйлнүүд олон шуу. Хуушанай Верхнеудинскда ашаа шэрэдэг моридһоо ондоо транспорт байгаагүй. Мүнөө Улаан-Үдэдэ автомобильна транспортын 20 предприяти тоологдоно. Ганса Буряадай транспортна управлениин мэдэлдэ МАЗ, КРАЗ, КАМАЗ болон бусадшье түхэлэй 1300 автомашинэ бии.

Верхнеудинскын экономикодо худалдаа наймаан гол үүргэ дүүргэдэг байгаа. Онсолбол, аралжаа наймаашадай мэдэлэй 32 жэжэхэн магазин бии бэлэй. Мүнөө 372 магазин, нийтын эдеэ хоолой 365 предприяти хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха зорилго бэелүүлнэ. Һонирхолтой нэгэ баримта дурдая. Хэрбээ эндэ ажаһуугша бүхэнэй 1965 ондо 666 түхэригэй эд бараа худалдан абадаг байһан һаань, энэ тоо 1982 ондо 1319 түхэригтэ хүрөө юм. Худалдаа наймаанай эрьесэ энэ хугасаа соо 3 дахин дээшэлээ. Партиин горкомой, арадай депутадуудай горсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө худалдаа наймаанай предприятинуудые барилгын түсэб баталагдан абтаһан байна. Олон дабхар шэнэ гостиница соохи ресторан, 75 һууритай аэропорт, ЛВРЗ-гэй, ТЭЦ-эй корпусуудта столовонууд нээгдэхээр хараалагдана. Октябрьска районой 40-дэхи кварталда столовотой, магазинтай худалдаа наймаанай түб эмхидхэгдэхэ юм. «Багульник», «Уралочка», «Уряал», «Снегурочка» гэһэн кафенүүд үүдэеэ сэлихэ, эдеэ хоолой, эд бараанай, овощ худалдадаг магазинууд, һүнэй кухнинууд нээгдэхэ юм.

Элүүрые хамгаалга үндэр хэмжээндэ хүрэнхэй. Түүхын жэшээ дурдая. 1886 ондо городской дүүмын шиидхэбэреэр оройдоол 20 оронтой больница хүдэлдэг байгаа. Мүнөө сасуулшагүй ондоо байдал тогтонхой бшуу. 1983 ондо элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ бүхы дээрээ 17,3 миллион түхэриг мүнгэн һомологдохо юм. 4375 оронтой больницанууд хүдэлнэ. 1100 врач, дунда зиндаагай 3300 медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд хүн зониие хангана. Түргэн туһаламжа үзүүлдэг больница поликлиникатаяа сүг, шүдэ эмнэлгын хоёр поликлиникэ (нэгэниинь хүүгэдэй) психоневрологическа больницын нэгэдэхи ээлжээн, аптекэ гэхэ мэтэ арбадахи табан жэлэй эхинһээ ашаглалгада тушаагдаа юм. Нарайлалгын байшангые, нюдэ эмнэлгын больницые, психоневрологическа больницын хоёрдохи ээлжээниие бариха талаар хэмжээнүүд абтана.

Урдандаа диилэнхидээ үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй хото байһанаа мүнөө Улаан-Үдэ республикын соёлой томо түб болонхой. Техническэ мэргэжэлэй 15 училищи, тусхай дунда һуралсалай 17, юрэнхы эрдэмэй 51, 4 дээдэ һургуули хүдэлнэ. Жэл бүри дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай һургуулинууд 8 мянган мэргэжэлтэдые бэлдэнэ.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай коллектив республикынгаа экономикын, соёл гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ ехэ хубитаяа оруулһаар.

Революциин урда тээ Улаан-Үдэдэ нэгшье театр, кинотеатр үгы һэн. Мүнөө филармони, 4 театр бии, хоёрынь академическэ гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүн 30 клуб, 8 кинотеатр, амаралтын 5 парк ажалшадай мэдэлдэ үгтэнхэй. Хүүгэдэй хүгжэмэй, искусствын болон уран зурагай 11 һургуули, 6 миллион номой жасатай 193 библиотекэ городыемнай шэмэглэнэ.

Улаан-Үдэ хотын ажалшад КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, түрэл Буряадайнгаа 60 жэлэй ойе ажалай болон политическэ дэбжэлтын оршон байдалда угтана.

Үдэ, Сэлэнгын уулзуур дээрэ урган һалбарһан Улаан-Үдэ хотынгоо үдэр бүри улам һайхан шэнжэ шарайтай, болбосон түхэлтэй болохынь тула нийтынгээ хүсые элсүүлэел!

В. ҮБЕЕВ,
арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

УЛААН-ҮДЭМНИ

Сэнхир үлгэн замби дээр
Сэнгүү хотын олонш һаа,
Номин солгёон Сэлэнгын
Ногоон хүбөө эрье дээр
Ухаан зүрхым хүлгөөгшэ
Улаан-Үдэм һайхан даа.
Олон харгын
бэлшэр дээр
Одон шэнгеэр
бадаржа,
Алас холын айлшадаа
Амар мэндээр угтагша
Улад зонойм хойморшуу
Улаан-Үдэм һайхан даа.
Набша сэсэг
намаан соо
Наран өөдэ үндыһэн,
Айдар халуун дурыем
Альган дээрээ үргэһэн,
Уран дуунай дээжэшүү
Улаан-Үдэм һайхан даа.
Ордон үндэр оперын
Орьёл шобхо залаа дээр
Огторгой руу дүүлиһэн
Омог хүлэг дэнзэтэй
Үүжам Буряад дайдамни,
Улаан-Үдэм һайхан даа.

Даши ДАМБАЕВ.

ЕРЭЭДҮЙН ЕХЭ

Улаан-Үдэ хотын барилга үргэдхэхэ, үйлсэ, гудамжануудыень болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри тусхай генеральна түсэбэй ёһоор ябуулагдадаг юм. 2000 он хүрэтэр Улаан-Үдын хүгжэлтые хараалһан гурбадахи генеральна түсэб табиха захил хэгдээ бэлэй. Мүнөө проект бэлэн болгогдоо. Энэ асуудалда хабаатай союзна ба союзно-республиканска министерствэнүүд, албан зургаанууд Улаан-Үдын хүгжэлтын түсэбтэй танилсаһан, зүбшэлөө үгэһэн байна. Байгша ондо энэ түсэб РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хаража үзэгдэхэ юм.

Городой ажахын элдэб һалбаринуудай хүгжэлтэ үргэлжэлһөөр. Мүнөө хүдэлжэ байгаа ТЭЦ-эй хүсэнһөө 6 дахин бүлюу хүсэтэй шэнэ ТЭЦ баригдажа эхилбэ. Шэнэ предприятинууд, промышленна районууд олошорно. Уламжалан гэр байрын барилга үргэдхэгдэнэ. Арбан хоёрдохи, мүн саашанхи табан жэлнүүдтэ городой баруун урда, зүүн урда хубинуудта гэр байрын барилганууд хэгдэхээр хараалагдана. Район бүхэндэнь тус тустаа 100 мянган хүн ажаһууха юм.

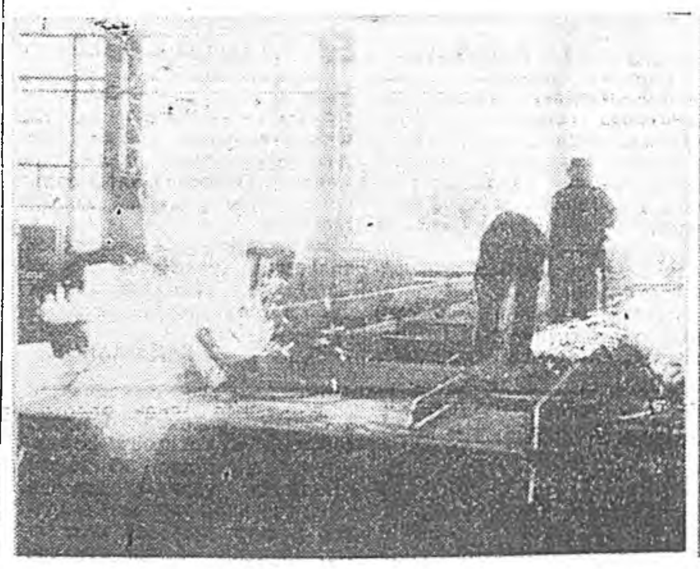
Дээдэ Онгостойн, Зеленый, Солнечный гэһэн ажаһуудалай районуудта, Октябрьска районой зүүн хубида һэльбэн шэнэлэлгын хүдэлмэри үргэлжэлдөө ябуулагдаха юм.

Улаан-Үдэ хотын түбые барилгын түсэб зохёон табиданхай. Һүүлэй үедэ эндэ шухала барилганууд хэгдээ. Зариманиинь ашаглалгада тушаагдаа. Буряадай багшанарай институдай, КПСС-эй горкомой ба горгүйсэдкомой байшангууд, тамаралгын бассейн, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ академическэ буряад драмын театрай байшан, редакционно хэблэлэй корпус, поликлиникэ, номой байшан, Борсоевой үйлсэдэ байрын гэрнүүд мүн болоно. Үдэ, Сэлэнгэ голнуудай эрье шадарые болбосон түхэлтэй болгохоор хэмжээнүүд абтаа.

Городой түбые дабтагдашагүй, өөрсэ янзын шэнжэтэй барилгануудаар шэмэглэхэ зорилготойбди. Байгша оной февраль һарада Бүхэроссин проектнэ семинар үнгэргэгдэһэн. Городой түүхын газарнуудай, түбэй түхэл шарай тухай хөөрэлдөөн болоо. Семинарай хүдэлмэридэ Москва, Ленинград, Новосибирск, Свердловск, Улаан-Үдэ хотонуудай 12 зохёохы коллектив хабаадаһан байна. Эндэ оруулһон һанамжа, дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдээд бэелүүлэгдэхэ юм.

Хүсэеэ ниигэжэ элсүүлхэ һаамнай, Улаан-Үдэмнай оронойм[…] зүүн зүгтэхи эгээл һайхан хотонуудай нэгэн болохо бшуу.

П. ЗИЛЬБЕРМАН,
Улаан-Үдын ахамад архитектор.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Бурятфермаш» нэгэдэлэй цехүүдэй нэгэн соо.

Гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын байшан.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ХОТО МҮН

1944 ондо локомотив-вагон заһабарилгын заводто хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо Буряадаймнай шэмэг, гол гуламтань болоһон Улаан-Үдын хүгжэлтэ тухай бодомжолдогби. Дайнай үедэ завод шадархи поселогто хүдэлмэришэд бишыхан гэрнүүдтэ байдаг бэлэй. Оборонно продукци гаргадаг һэмди. Асари хүсэтэ кранууд, автомат лининүүд байгаагүй. Гэбэшье хүн бүхэмнай хэдэн хүнэй түлөө хүдэлдэг һэн. Эгээл тиихэдэ би улаан-үдынхидэй ажалша бэрхэ абари зангые, тунхаришагүй зоригтойень ойлгоо һэм.

Улаан-үдынхид... Омогорхол түрүүлмэ үгэнүүд. Ороноймнай зүүн зүгтэхи промышленна томо түбүүдэй нэгые байгуулһан габьяатай ха юм. Энээндэ манай—ЛВРЗ-гэй вагон хабсаргадаг цехэй хүдэлмэришэдэй хубита бии. Би өөрөө механигай бүлэгэй слесарь-бригадир хүм. Вагон хабсаргахада хэрэгтэй оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха, эмдэрэлгыень һэргылхэ гээшэ гол зорилгомнай мүн. Цехэй начальник А. Д. Поповой хэлдэгэй ёһоор үйлэдбэриие «элүүржүүлэгшэд, эмнэгшэд» гээшэбди. Ямар нэгэн түхеэрэлгын эмдэрхэдэ, түргэнөөр, һайн шанартайгаар заһабарилаа һаамнай, цехэй хүдэлмэри һаатахагүй, зогсолто болохогүй бшуу.

Оньһон түхеэрэлгын эмдэрлэн шалтагаание тодо мэргэнээр элирүүлхэ гээшэ тон шухала юм. Энэ талаар дүй дүршэл ехэтэй К. С. Давыдов, залуу механигууд Александр Викторов, Николай Степанов гэгшэдые нэрлэлтэй. Угай хүдэлмэришэд бии. Заводой баригдажа эхилһэн үеһөө алдар солоёо дурдуулһан Жужгов, Лапа гэгшэдэй үри һэдаһад мүнөө эндэ хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Анатолий, Юрий, Борис, Николай Жужговууд эхэ, эсэгынгээ хүдэлмэришэн намтарые үргэлжэлүүлһэндээ, омогорхонгүй яахаб? Национальна кадрнууд хараа байса олошороо. Минии хүбүүн Цырен-Доржи энэл цехтэ В. А. Поповой бригадада слесарьээр хүдэлдэг.

Ажалша коллективнай, хүн бүхэмнай ажалай бэлэгүүдээр Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе угтана. Энэ жэлдэ би уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын 5 дурадхал оруулааб. Һүүлшынхинь һая үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. 1976 ондо «Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэдөө, зохёохы хүдэлмэриеэ бүри урагшатай ябуулхаар зоригжоо бэлэйб. «Хүндэтэ түмэр замшан» гэһэн тэмдэгээр, Ажалай Алдар Солын II ба III шатын ордегуудаар шагнагдаһан ушарни ганса минии оролдолгын дүн бэшэ, бүхы коллективэй габьяа мүн гэжэ сэгнээ һэм. Нүхэдэй зүгһөө дэмжэлгэ, урмашуулга мэдэрээгүй һаа, ямаршье зоригжолой байхагүйнь ойлгосотой. Үйлэдбэриин түрүүшүүл бусадта үльгэр жэшээ харуулха зэргэтэй. Гансашье ажалаараа бэшэ ааб даа. Нийтынгээ уялгануудые жэншэдгүй дүүргэхэ ёһотой бшуу. Нүхэдэй сүүдэй, цехэй арадай хиналтын, арадай һайн дуранай дружинын гэшүүнээр һунгагдаһанби.

Нютагайнгаа, Хэжэнгын районой Загаһатын хонишон Цырен-Ханда Дамшаеватай сүг СССР-эй профсоюзуудай XVII съездэдэ ошохоор делегациин бүридэлдэ ороо һэмди. Сэдьхэлээ ханан хөөрэлдөөбди. Юрын малша угтай хүнүүд урдын сагта иимэ зол хубида хүртэхэ һэн аалди? Олон ондоо үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдтэй танилсаабди. Энэмнай юрэ бусын үзэгдэл бэшэ ааб даа. Улаан-Үдэмнай интернациональна хото ха юм. Оронойымнай зүг бүриһөө ерэжэ, ГПТУ, техникумүүдтэ һуража байһан хүбүүд, басагад манда үйлэдбэриин практика гарадаг. Хари гүрэнүүдэйшье түлөөлэгшэдтэй дүршэл шадабарияа хубаалдаһан байхабди.

Нэрэ хүндэ—хүдэлһэнэй зэргээр гэдэгтэл сэлин хүлһэн, материальна талаар туһаламжа хүдэлмэриин хэмжээгээр болодог шуу. Намтай сүг үнинэй хүдэлдэг хүнүүд, мүн миниишье бүлэ болбосон түхэлтэй гоё һайхан гэрнүүдтэ нүүжэ оронхойбди. Худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд олошороо. ЛВРЗ-гэй музей хүдэлнэ, Соёлой ордоной уран һайханай коллективэй эдэбхитэд холо, ойгуур суурхана. Хатарай «Радуга» ансамбль, ветерануудай хоор республикаһаа гадуур харагшадта мэдээжэ болонхой.

Тоонто нютаг Загаһатаһаам зурын ерэһэн зүргэ Улаан-Үдэдэ хүрэжэ, ажабайдалайм, наһанайм бодото харгы болоо. Хүн нэрыем нэрлүүлһэн хүдэлмэришэдэй хото—Улаан-Үдэ хото хэтын сагта залуу зандаа байг лэ!

Д-Н. САМБУЕВ,
заводой слесарь-бригадир.

АЖАЛААРАА БАТАДХАЯЛ!

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Социалис Ажалай Герой, Улаан-Үдэ хотын хүндэтэ эрхэтэн Б. З. Поздеевэй нэрэ республикымнай олониитэдэ мэдээжэ юм. Манай корреспондент Г. Дашеева Борис Захаровичтай һая уулзажа, хэдэн асуудалда харюусахыень гуйһан байна.

АСУУДАЛ: **Борис Захарович, «Улаан-Үдэ хотын хүндэтэ эрхэтэн» гэһэн нэрэ зэргэ тухай юрэнхы ойлгосо уншагшадтамнай һонирхолтой байха ёһотой...**

ХАРЮУ: Агуухэ Октябриин революциин 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, городой соёлой ба арадай ажахын һалбаринуудай хүгжэлтэдэ габьяатай хүнүүдтэ энэ нэрэ зэргэ олгохо тухай тогтоол КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой бюро, ажалшадай депутадуудай горсоведэй гүйсэдком баталан абаһан юм. Энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ эгээл түрүүлэн хүртэгшэдэй тоодо генерал И. В. Балдынов, Буряадта, Эрхүүгэй областьдо совет засаг тогтоолгодо элитэ хубитаяа оруулһан М. М. Сахьянова, Байгал шадар партизануудай хүдэлөөс хүтэлбэрилһэн И. П. Смолин гэгшэд байгаа.

АСУУДАЛ: **Хамта дээрээ хэды хүн Улаан-Үдэ хотын хүндэтэ эрхэтэн болохо золдо хүртэһэн гээшэб?**

ХАРЮУ: 13 хүн. Намтай сүг. Тэрэ тоодо Советскэ Союзай Маршал В. И. Чуйковые онсолон нэрлэмээр. Оронойнгоо хото, городуудта граждан обороные хүгжөөлгэдэ маршал Чуйков элитэ хубитаяа оруулһан шуу.

АСУУДАЛ: **Хүндэтэ эрхэтэнэй медаль Танда хэзээ барюулагдаа һэм?**

ХАРЮУ: Нэгэ мүһэн дүрбэн хүндэ нимэ медаль зүүлгэгдэһэн юм. «Городой экономикын, соёлой хүгжэлтэдэ, ажалшадай дунда сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ехэ хубитаяа оруулһанай түлөө, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда совет арадай илаһаар 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан...» гээд тусхай тогтоол дотор бэшээтэй һэн. Онсолон нэрлэбэл, Забайкалиин сэрэгэй округой командалагша байһан П. А. Белигтэ, Советскэ Союзай Герой, Буряадай арадай уран зураашан Г. И. Москалевто, СССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыдынжаповта, мүн намда — локомотив-вагон заһабарилгын заводой юрын хүдэлмэришэндэ нимэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Омогорхолтой, баяртай байгаа һэм, нюултагүй хэлэбэл.

АСУУДАЛ: **Улаан-Үдые хүгжөөлсэхэ талаар ажал ябуулга тухайгаа хөөрэжэ үгыт?**

ХАРЮУ: ВЛКСМ-эй ЦК-гай уряалаар Улаан-Үдын ЛВРЗ-дэ хүдэлхөөр ерээ һэм. Заводые барилгада хабаадалсааб. Сэлэнгэ дээгүүрхи хүүргэ табилгадашье хубитамни бии. Александр Дружинин нүхэртэеэ сүг ажалайнгаа һүүлээр үлэжэ, хүүргын хэрэгсэлнүүдые хэдэг һэмди. Һара хахадай туршада захил дүүргэгдээд байгаа. Заводнай, мүн инструментальна цехнай энэ үедэ дүүрэн хүсэндөө орожо эхилээ. Авиационно заводые барилгада хамһалсаабди. Тусхай захил дүүргэхэ, газар малтаха гэхэһээ эхилээд, хүдэлмэри дууһашагүй һэн. Мяха-консервын комбинатда оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхолгодо хабаадалсаа һэмди. Тэд амгалан ажалыемнай дайн таһа дүүрээ. Сэрэгэй хэрэгсэл, авиабомбо, миномёт болон минэнүүдые гаргажа эхилээбди. Бэрхэтэйл саг бэлэй. Сүг хүдэлһэн нүхэдтэеэ В. Г. Пустоваловтай, И. Т. Коноревтой тэрэ сагые һүүлдэ дурсахадамнай, ёһотойл баатаршалгын үе шэнгеэр һанагдадаг һэн.

АСУУДАЛ: **Борис Захарович, СССР-эй Верховно Соведтэ хоёр удаа депутадаар һунгагдаһан гээшэт? Энэ уялгатнай Улаан-Үдын ургалтада сэхэ хабаатай байгаа бээзэ?**

ХАРЮУ: ЛВРЗ-гэй посёлок гол хараадам һэн. Жэшээлхэдэ, түмэр замшадай 4-дэхи больницые, байрын гэрнүүдые барилгые эрхилхэ тухай асуудал СССР-эй Зам харилсаанай министерствэдэ табяа һэм. Энэмнай бэелүүлэгдээ. Депутат байха үедэм ажалшадай зүгһөө 5 мянган һанамжа, дурадхал, мэдүүлгэ ороһон юм. Эдэниие шиидхэхын тула нилээд сагаа зорюулдаг һэм. Байрын гэрнүүдые барилга илангаяа шухала зорилгонуудаймнай нэгэн байгаа.

АСУУДАЛ: **50 жэлэй туршада станогой дэргэдэ хүдэлөөт. «РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша», «Хүндэтэ түмэр замшан» гэһэн нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэнхэйт...**

ХАРЮУ: Уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын 300 шахуу дурадхал оруулжа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнби. Республикын новаторнуудай соведые хүтэлбэрилооб.

АСУУДАЛ: **Борис Захарович, мүнөө наһанайнгаа амаралтада байхадаа, ажабайдалһаа холодоогүй аабзат?**

ХАРЮУ: Арадай хиналтын республиканска комитедэй гэшүүнби. Улаан-Үдын Железнодорожно районой дайнай ба ажалай ветерануудай соведые хүтэлбэрилнэб. Эб найрамдалай жасада туһа нэмэри оруулдаг районно комиссиин хүдэлмэриин түлөө харюусалгатай хүм. Нёдондо районой ажалшад 170 мянган түхэриг Эб найрамдалай жасада дамжуулаа. Мүнөө үе саг—эб найрамдалые сахин хамгаалгын үе саг гээд нэрлэмээр.

Республикынгаа алдарта ойн тэмдэглэгдэжэ байхада, «Эб найрамдал» гэһэн үгэ дахин дабтаял, ажал хэрэгүүдээрээ батадхаял!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. З. Поздеев.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ТОО, БАРИМТА

Сибириин болон Буряадай хуушанай хотонуудай нэгэн Улаан-Үдэ (урданай Верхнеудинск) Үдын хабсагайлиг эрье дээрэ бишыхан үбэлжөөнэй һуурида 300 гаран жэлэй саана байгуулагдаһан юм. Түрүүн эндэ хэдэн арбаад хасагууд ажаһуудаг байгаа. Мүнөө городто 320 мянган хүн тоологдоно.

* * *

60 жэлэй саана городой промышленность хэдэн бишыхан завод, мастерскойнуудһаа бүридэдэг һаа, мүнөө 46 промышленна предприяти жэлэй туршада 1 миллиард 200 миллион түхэригэй хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилэн гаргана.

* * *

1936 ондо оройдоол 150 мянган хүнэй ажаһууха хараатайгаар городой барилганууд хэгдэдэг һаа, мүнөө 2000 он хүрэтэрхи хугасаада 500 мянган хүнэй хараатайгаар барилганууд хэгдэхэ юм.

ҮЕ САГАЙ УРЯАГААР

Залуушуул түүхын, үе сагайнгаа урда харюусалгаа[…] һан мэдэрхэ ёһотой. Энэ юрэ гоёлтын үгэнүүд бэшэ. М[…]най прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй комсомолшууд коллект[…]вэйнгээ нийтын ажабайдалда хабаадахаһаа гадна городо[…] залуушуулай эмхидхэһэн хэмжээ ябуулгануудта эдэбхи […] хэлээ гаргадаг. Эб найрамдалай совет жасада нёдондо […] мянган түхэриг дамжуулаа һэмди. Дайнай, ажалай ветер[…]нууд П. П. Устинович, И. Т. Василенко, А. А. Журавлев, [...]садшье сэрэгэй-патриотическа удхатай хөөрэлдөөнүүдые це[…]хүүдтэ, шефтээ абаһан 1-дэхи интернат һургуулида үнгэргэ[…]дэг юм. Ядерна дайе һэргылхэ зорилгоор НАТО-гай штаб[…] квартирада эльгээгдэһэн бэшэгтэ манай хүдэлмэришэд г[…]раа табяа.

Һайшаалта хэрэгүүд олон. Жэшээлхэдэ, манай нэгэд[…] Улаан-Үдэ хотоёо болбосон түхэлтэй, үндэр соёлтой болг[…]хо талаар үүсхэл гаргаһан предприятинуудай нэгэн юм. Оло[…] тоото коллективүүд энэ үүсхэл дэмжээ, ехэ хэмжээнэй хү[…]дэлмэри ябуулагдаа. Минии хүдэлдэг механическа цех[…] слесарьнууд ТЭЦ-эй, хилээмэнэй заводой оньһон түхеэрэ[…]гэнүүдые заһабарилгада ехэхэн хубитаяа оруулдаг. Юр[…]дөөл, түрэл хотынгоо хүгжэлтэдэ хабаатай асуудалнуудта а[…]харангүй байжа боломоор аал? Нэгэдэлнай хамһабари[…] ажахы эмхидхээ, шефтээ абаһан Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудай ажалшадта туһаламжа үзүүлдэгбди.

1979 онһоо эндэ хүдэлнэб. 5-дахи разрядай слесарь[…] Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе угтуулан дэлгэрһэн мүры[…]сөөнэй дүнгүүдэй һая гаргагдахада, цехнай түрүү һуури[…]нуудай нэгые эзэлээ. Нэгэдэлэй Хүндэлэлэй вымпелдэ, мү[…]гэн шанда хүртөөбди. Энэ амжалтадамнай манай ветер[…]нууд Н. И. Пшеничниковэй, Б. Б. Бурлаковай, В. Н. Субар[…]вой хубита ехэ. Халаан бүриингөө даабариие эдэнэр 120—130 процентээр дүүргэдэг шуу. Эндэ хүдэлжэ эхилһэнһэ[…] хойшо эрхимүүдэй жэшээ дагахые оролдооб. Залуу нүхэ[…]ни Сергей Бурлаков, Семен Бухольцев, Петр Решетнико[…] гэгшэд урагшатай ажалаараа мүн лэ урмашанги. Аза тала[…]ни гээд хэлэбэл үлүү болохогүй ха, һайн һурган хүмүүжү[…]лэгшын анхарал доро мэргэжэлээ шудалааб. Тэрэмни дээ[…]гарай мэргэжэлтэн Владимир Петрович Мусанов юм. На[…]да юрэл дүршэл шадабаряа дамжуулаа бэшэ, харин нийты[…] ажабайдалда эдэбхитэй хабаадахыем заагаа һэн. Тиин бог[…]нихон саг соо олон нүхэдтэй болооб. ВЛКСМ-эй ЦК-гай хо[…]ёр тэмдэгээр шагнагданхайб. Нэгэниинь «Арбан нэгэдэх[…] табан жэлэй залуу гвардеец» гэһэн, нүгөөдэнь «Мастер-уме[…]лец» гэһэн тэмдэг юм.

Игэжэ үе сагайнгаа уряагаар ажаһууха, ажаллаха гээш[…] нангин уялгамнай мүн. Комсомолой цеховэ комитедэй эх[…] эмхиин бюрогой гэшүүнээр һунгагдааб. Нэн түрүүн спор[…]тивна, удаань үйлэдбэриин секторэй түлөө харюусалгата[…] болоо һэм. Олонхиднай техническэ һуралсалай таһагта мэр[…]гэжэлээ дээшэлүүлхээр курсануудые гараа. «Комсомолой прожекторэй» нүлөөн дээшэлээ. Үшөө нэгэ онсо һонирхо[…]той баримта гэхэдэ, ВЛКСМ-эй XIX съездын хүндэлэлд[…] дэлгэрһэн мүрысөөндэ манай механическа цех эрхимлэж[…] гараа һэн. Ушар иимэһээ цехэймнай комсомолой эхин эм[…] ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ гэһэн үндэр нэрэ зэргэ[…]дэ хүртэһэн юм. Түрэл республикынгаа алдарта ойн жэлдэ онсолбол, үнгэрһэн апрель һарада КПСС-эй гэшүүн болооб.

В. УРБАКОВ,
прибор бүтээлгын нэгэдэлэй токарь.

БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ 60 ЖЭЛ

АВТОНОМИИН ЭХИН ШАТА

РКП(б)-гэй ЭРХҮҮГЭЙ КОМИТЕДЭЙ ҮҮРГЭ ТУХАЙ

...оной октябрь hарада [illegible] Эрхүүгэй большевигүүдэй партиина органи- [illegible] мүн тэрэ оной hүүл ба[illegible] автономиин асуудал шиид[illegible] хэрэгтэ онсо анхаралаа [illegible] байhан юм. Тии[illegible] РКП(б)-гэй Эрхүүгэй комитедэй үүсхэлээр 1918 оной [illegible] М. М. Сахьянова, Г. Г. [illegible]нов, В. И. Трубачеев, Павлов, С. Х. Николаев, Осодоева, М. Н. Ербанов, [illegible] В. Ченкиров, В. Е. [illegible] А. Ильинтэн бусад [illegible] буряадай [illegible] нютагуудай бүлэг бай[illegible] hан. Энэ бү[illegible] бүхы хүдэлмэриие [illegible] большевигүүдэй [illegible] тэдэнэй хүтэлбэрилдэг [illegible] засагай органуудай тү[illegible] бүлгүүдаг байhаниинь мэ[illegible] аабдаа. «Түрүүшынгээ [illegible]нүүдэй нэгэн дээрэ [illegible] Советэй гүйсэдхэхэ [illegible]т буряадуудай автономи [illegible] бэеэ даанхай байдал [illegible] асуудалые зүбшэн хэлэ[illegible] энэ хэрэгээ бэелүүлхэ[illegible] тодорхой туhаламжа [illegible] хэмжээнүүдые хараал[illegible]м»,—гэжэ профессор Б. [illegible] «Буряад орондо Советэй засагай түлөө тэмсэл» гэжэ [illegible] соо тон зүб хэлэг[illegible].

[illegible](б)-гэй Эрхүүгэй коми[illegible] [illegible]ряад хүн зонтой районууд [illegible] революционно хүдэл[illegible] имагтал буряад коммунистнуудай бүлэгэй хүсөөр [illegible] байhан бэшэ, харин [illegible] нютагуудта хүдэлдэг большевигүүдые энэ хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулдаг [illegible]эшээлхэдэ, Эхирид-Булагадай аймагта М. И. Амагаев [illegible] Аргучинцева, Балаганск[illegible] [illegible] Распопина, Е. Б. Гер[illegible] Г. Д. Далбаева болон [illegible]эбтэй эетэйгээр ажал[illegible] эрхилдэг байгаа.

[illegible] тэрэ үедэ Эрхүүгэй [illegible]иин дэбисхэр дээрэ ре[illegible]онно үйлэ хэрэгүүд үр[illegible] дэлгэржэ, түрүүшын [illegible]уд хүдөө нютагуудта [illegible]эргдэжэ эхилhэн түүхэ[illegible]мэ эрхэ байдалда бу[illegible] большевигүүдэй бүлэгэй [illegible] партиин Эрхүүгэй ко[illegible] дааборяар ойлгуулам[illegible] хүдэлмэри үргэнөөр [illegible], үгытэй ядуу хүн зо[illegible]н түрүүн, дабхар мул[illegible] доро байhан буряадуу[illegible] Совeдүүдтэ туhалхыень, [illegible]цида эсэргүү этэгээ[illegible] эрид тэмсэхыень [illegible] hэн.

[illegible]ень хэлэхэдэ, буряад [illegible]ной дунда таряашадай [illegible]уудай Совeдүүдые эм[illegible] тэмсэл хүнгэн бэшэ [illegible]айдалда үнгэрөө юм. [illegible]хэдэ, үшөө Февралиин [illegible]циин hүүлээр буряад [illegible] национально-сүлөөрэл[illegible]дэлөөнэй хүтэлбэридэ [illegible]hанай илгаа баримтал[illegible]л ябуулагшад (национа[illegible]ууд) шурган орошоhон [illegible] бшуу. Дарлагша ан[illegible]ала баримталдаг тэдэ этэгээдүүд Совeдүүдые эмхидхэгдэжэ али болохоор haад ушаруулагдаа бэлэй. Тиимэhээ буряад нютагуудта Совeдүүдые байгуулхын түлөө эршэмтэй тэмсэл эрхилжэ эхилhэн большевигүүдэй Эрхүүгэй комитет, тэрэ тоодо буряад коммунистнуудай бүлэг нюдарган баяшуулые, буржуазна националистнуудые, элдэб тухэлэй ноёдые, тэдэнэй ябуулдаг политикые сэхэ шууд шүүмжэлжэ, ажалшан арадые нүлөөhөөнь зайсуулха гэжэ оролдодог hэн. Имагтал Совет засагай тогтонихон бэхижэлhэнэй ашаар буряадууд автономио [illegible] байгаа бшуу. Энэ талаар ойлгуулгын хүдэлмэри ехэ дэлгэрсэгтэйгээр ябуулагдадаг, тэрэ зүрилээр газетэнүүд дээрэ толилогдодог статьянууд [illegible] Хүдэлмэришэдэй депутадуудай Эрхүүгэй Советэй орган «Власть труда» гэжэ газета иимэ бэшэhэн байдаг: «Үгытэй буряад хүн зон ород хүдэлмэришэд болон таряашадай [illegible] Земскэ зургаануудта [illegible] баяшуулые, элдэб [illegible] болон таряашад, [illegible] депутадуудай Советүүдые байгуулха гэжэ эрээ. Автономито буряад орондо Совет засагай гарта байха ёhотой».

Буряад хүн зониие хүршэ хүбөө ажаhууhан ород таряашадhаань, оусад арадуудпаа амяарлалгын үндэhэн дээрэ эмхидхэгдэхэ буржуазно-националис шэнжэтэй автономи гэдэгыень буряадай большевигүүд, РКП(б)-гэй Эрхүүгэй комитет буруушааха, интернационализмын, үгытэй ангиин хараа бодолой национальна хараа бодолтой эбсэлгын үндэhэн дээрэ байгуулагдаhан ёhотой совет автономи хэрэгтэй гэжэ тон зүб тоолодог байгаа гээшэ. Эрхүүгэй комитедэй дэргэдэхи буряад большевигүүдэй бүлэгые хүтэлбэрилдэг байhан М. М. Сахьянова энэ асуудалаар анхармаар статья дурсагдагша «Власть труда» гэжэ газетэ дээрэ толилуулха зуураа: «Мүнөө үедэ буряад большевигүүдэй урда тон шухала зорилго табигданхай. Тэрэнь юуб гэхэдэ, бидэ имагтал Совет засагай түлөө бэшэ, мүн Гурбадахи интернационалай түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ болонобди», —гэжэ онсолон тэмдэглэhэн юм. Тиихэдээ Эрхүүгэй губерниин буряадуудай съездын зарлагдахаяа байпантай дашарамдуулан, зүүнэй социалис үзэл баримталдаг буряад бүлэгүүдые, тэдэниие дэмжэдэг бүхы үгытэй хүн зониие буржуазна националистнуудта эсэргүү тэмсэл эрхилхыень уряалаа hэн.

Дээрэ дурсагдаhан жэшээнүүдhээ тобшолходо, большевигүүдэй Эрхүүгэй организаци үшөө граждан дайнай урда тээ Буряад ороной үгытэй ниитэ хүн зониие Совет засагай түлөө тэмсэлдэ элсүүлдэг, партиин ленинскэ национальна политикые бэелүүлгэдэ, арадай дайсадай бодото нюур шарайе элишэлэн шүүмжэлэлгэдэ горитой хубитаяа оруулдаг байhан болоно. Тэрэнэйнь аша үрэ удангүй харагдажа эхилээ haаб даа. 1918 оной хабар баруун Буряадай зарим нютагуудта таряашадай болон буряад угытэйшүүлэй депутадуудай түрүүшын Совeдүүд эмхидхэгдээ hэн. Жэшээлхэдэ, Эхирид-Булгадай аймагта Хогоотын, Дээдэ-Ленскэ волостьдо Шаразерэй ба Шэнэ-Николаевска, мүн Орлок гэжэ hууринда булучна Совeдүүд хүдэлжэ эхилээ юм.

Буряад районуудта Совeдүүдые байгуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа, ангиин болон үзэл сурталайнгаа талаар эбсэшэгүй бусад дайсадтаяа шанга тэмсэл эрхилжэ байhан Эрхүүгэй губерниин большевигүүд буряад арадай социально-политическэ болон национально-сүлөөрэлгын хэрэгэй илалтые шэрээлсэхэhээ гадна тэрэ үсын үймөөтэ сагта национальна асуудал зүбөөр шиидхэхэ найдамтай үндэhэ hуури табяа гэжэ мүнөө хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди.

Имагтал хариин булимтарагшадай намнагдажа, революцида эсэргүү дотоодын хүсэнүүдэй даран hүнөөгдэhэнэй hүүлээр лэ партиин Эрхүүгэй губком буряад арадта автономи олгохо асуудалые гүнзэгыгөөр шиидхэхэ арга нүхэсэлтэй болоо hэн.

Энэ талаар РКП(б)-гэй Эрхүүгэй губкомой хэhэн түрүүшын алхам хадаа 1919 оной hүүл багта байгуулагдаhан Буряадай секци мүн гээшэ. Хожомынь энэ секци партиин губкомой национальна таhагай бүридэлдэ ороhон юм. Губкомой буряадай секциин хүтэлбэрилэгшэдэй дунда М. Н. Ербанов (секциие эмхидхэгшэ), М. И. Амагаев, Г. Г. Данчинов, Ц. Х. Николаев, Ф. П. Павлов, И. В. Ченкиров, И. А. Ильин болон бусад байгаа.

Энэл секцидэ түшэглэн, Эрхүүгэй губком буряад хүн зоной дунда бүхы политическэ ба эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэриие ябуулдаг hэн. Зүгөөр губерниин буряад районуудта хамаатай тодорхой, тон шухала асуудалнууд губкомой Президиумэй, зарим ушарта партиин губернскэ комитедэй Пленумууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа. Жэшээлхэдэ, «Аймагууд тухай гэхэ гү, али аймагуудай хүтэлбэрилхы органуудые эмхидхэлгэ тухай» асуудалые 1920 оной март соо үнгэргэгдэhэн партиин Эрхүүгэй губкомой Пленум хаража үзэhэн юм. Энэл асуудалаар губкомой Пленум хожомынь 1920 оной август соо шэнэ тогтоол баталан абаhан байха. Тиихэдэ тэрэл оной июнь соо Буряадай секциин хүдэлмэриин зарим тэды дүнгүүд губкомой Президиумэй заседани дээрэ шагнагдаа hэн.

Партиин Эрхүүгэй губком буряад коммунистнуудай бүхы хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэдөө, РКП(б)-гэй Центральна Комитедэй гаргаhан партиин интернациональна үндэhэтэй байха тухай заабариие нарин нягтаар баримталдаг hэн. Тиин губкомой июниин 13-да баталан абаhан тогтоол сооньиигэжэ хэлэгдэhэн байдаг: «Буряад нютагуудта имагтал буряад зонhоо бүридүүлэгдэhэн РКП(б)-гэй организацинуудые байгуулгые буруу гэжэ тоолоод, бүхы үндэhэ яhатадые нэгэдүүлhэн районно партийна организацинуудые эмхидхэжэ эхилхэ саг ерээ».

Буряад районуудта Совeдүүдые hэргээлгэтэй, мүн шэнэ Совeдүүдые байгуулгатай холбоотой революционно, ниитэ-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэриин амжалтатай ябуулгадаhые хараадаа абажа, буряадуудай национальна талаараа бэеэ даанхай байдал тухай асуудалые партиин губком шиидхэхэ арга боломжотой болоо юм. Тиин 1920 оной октябриин 18-да «Буряадай национальна талаараа бэеэ даанхай байдал тухай» гэhэн тезисүүд hайшаан баталагдаба. Тэрээн дотор буряад районуудтахи ажахын хүгжэлтын, ажаhуудалайнь болон хэлэнэйнь онсо өөрсэ илгаатайе анхаралдаа абажа, национальна захиргаанайнь органуудые, аймаг болон хошуунуудые зангаарнь үлөөхэ гэжэ hанамжалагданхай. Ондоогоор хэлэбэл, буряад арадай областной автономиин хэрэгтэй байhан ушарые партиин губком сэхэ мэдэрээ бшуу. Гэхэтэй хамта тэрэл тезисүүд дотор үндэhөөрөө буруу хараа бодолнууд оруулагданхай байгаа. Жэшээлхэдэ, «буряадууд hүүлэй hүүлдэ ород арадтай ниилэжэл hалаха, тиимэhээ автономинь байн хэрэггүй болохо» гэhэн үгэнүүд ниитэлэгдэнхэй юм.

Буряадуудай автономи тухай асуудалые энэ удаа тодо бэшээр табибашье haа, партиин Эрхүүгэй губком тэрэл тон шухала асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ талаар горитой ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри Буряад секцидээ түшэглэн ябуулаа юм гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Зүгөөр буряадай автономи тухай асуудалые эсэслэн шиидхэхэ арга РКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой 1920 оной октябриин 14-дэ гаргаhан «Зүүн зүгэй арадуудай ажаhуудаг нютагуудта РКП(б)-гэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» гэhэн тогтоол хангаа юм. Тиихэдэ Владимир Ильич Ленин өөрөө РКП(б)-гэй ЦК-гай тэрэ түүхэтэ тогтоолой проектые зохёон бэшэhэн габьятай.

Партиин Центральна Комитедэй Политбюрогой тогтоолой дүрбэдэхи пункт соо иигэжэ хэлэгдэнхэй: «Мүнөө болотороо автономито засагай эмхи зургаануудтай болоодүй зүүн зүгэй үндэhэ яhатадай аша туhые хараадаа абажа, тэндэхи тодорхой эрхэ байдалтаяаь зохилдолон автономи (автономито республиканууды гү, али областной эмхи зургаануудые байгуулга) олгохо тон шухала гэжэ тоолохо; нэн түрүүн, хальмагууд болон буряад-монголнуудта автономи олгохо хэрэгые (таарамжатай хуулинуудай пунктые дары бэлдэхэ) НКАЦ-да даалгагдаха».

Партиин ЦК-гай Политбюрогой энэ тогтоол Россиин зүүн зүгэй заха хизаарай арадуудай, тэрэ тоодо буряадуудай национальна гүрэн түрэтэй болохо замууд тухай асуудалнуудтань тодорхой харюу болохо үгэхэhөө гадна, энэ хэрэгые зүб тээшэнь түргэн шиидхэхэ арга боломжо хангаа юм.

РКП(б)-гэй ЦК-гай зүгhөө тодорхой заабари абаад байхадаа, партиин Эрхүүгэй губком 1921 оной январиин 22-то зүблөө зарлажа, тэрээн дээрээ дурсагдагша тогтоолые бэелүүлхэ талаар яралтай хэмжээ ябуулгануудые хараалhан байна. Зүблөөнэй шиидхэбэри дотор: «Түбэй партийна органай тогтоолые тон шухалада тоолоод, дары түргэн материалнуудые бэлдэхэ ба буряад зоной ажаhуудаг бүхы нютагуудта тэрэниие бэелүүлхэ таарамжатай эрхэ байдал хангаха хэрэгтэй»,—гэжэ заагданхай. Алас Дурнын республикын түрүү үзэлтэй хүн зон буряадуудта автономи олгохо тухай партиин абаhан шиидхэбэриие нэгэн дуугаар hайшаана гэжэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ hэн.

1921 оной февралиин 2-то болоhон партиин Эрхүүгэй губкомой Президиумэй заседани дээрэ РКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюрогой түүхэтэ тогтоол тодорхойгоор дахинаа зүбшэн хэлсэгдэбэ. Мүн тэндэшье баталагдан абтаhан документ дотор буряад зоной автономи тухай асуудалые дары шиидхэхэдээ, имагтал Эрхүүгэй губерниин бэшэ, харин бүхы Алас Дурнын республикын дэбисхэр дээрэхи буряадуудые хараадаа абаха шухала гэжэ онсолон заагдаа юм. Тиимэhээ автономиин хэрэгые тодорхойгоор бэелүүлхэ зорилготойгоор Забайкальска область худар партийна хүдэлмэрилэгшэдые эльгээжэ эхилэгты гэhэн даабари партиин губком Буряадайнгаа секцидэ үгэhэн байна.

РКП(б)-гэй Политбюрогой тогтоолые бэелүүлхэ талаар саашанхи алхамуудаа хэхэ зуураа партиин Эрхүүгэй губком апрелиин 22-то зарлагдаhан заседани дээрээ Зүүн Сибириин буряад-монголнуудай Центральна Комитет байгуулха тухай шиидхэбэри абаба. Тус комитет үргэн ниитэ буряад зониие Совет засагай болон Алас Дурнын республикын правительствын ажал ябуулгатай танилсуулха, социалис үзэл сурталые арадай дунда нэбтэрүүлхэ, тэдэниие партийна, совет органуудай хүдэлмэридэ элсүүлэн хабаадуулха үүргэтэй hэн.

Тэрэшэлэн буряадай автономиин эмхидхэлэйнгээ талаар ямар маяг түхэлтэй байха тушаа асуудалые саг зуурын ЦК-гай коммунистнууд зүбшэн хэлсээд, тодорхой дурадхалаа оруулхаар уялгалагдаhан юм. Энэ асуудалаар зохёогдоhон материалаа буряад-монголнуудай ЦК Үндэhэ яhатанай хэрэг эрхилдэг арадай комиссариадта (Наркомнац) эльгээгээ hэн. РКП(б)-гэй Эрхүүгэй губкомой хүтэлбэри доро тэрэл саг зуурын ЦК-гай Буряадай секцитэй хамта айхабтар ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулhанай ашаар лэ РСФСР-эй бүридэлдэ ородог буряадуудые автономито область болгожо амяарлаха тухай тогтоол Наркомнацай коллеги 1921 оной июниин 7-до гаргаа бэлэй.

Наркомнацай коллегиин тогтоол партиин Центральна Комитедтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, РКП(б)-гэй ЦК-гай Оргбюро 1921 оной август hарада РСФСР-эй бүридэлдэ ородог буряадуудай автономито область байгуулха тухай асуудалые hайшааhан шиидхэбэри абаhан юм. Мүн лэ тиимэ удхатай тогтоол тэрэл оной сентябриин эхээр ВЦИК-гай Президиум батала́а.

1922 оной январиин 9-дэ тунхаглагдаhан Бүхэроссин Центральна гүйсэдхэхэ Комитедэй (ВЦИК) тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнхэй байдаг: «Сибревкомой болон буряад-монгол үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэдэй тодорхойлhон хилэ соо Буряад-Монголой автономито область байгуулха». Иигэжэл манай арад шэнэ ажабайдалайнгаа замда, национальна гүрэн түрэтэй болохо замдаа шэлжэн ороhон түүхэтэй.

Буряад арадта автономи олгохо хэрэгые РКП(б)-гэй Центральна Комитет, өөрөө Владимир Ильич Ленин ёhотоор үүсхээ юм гэжэ үшөө дахин онсолон тэмдэглэхэ шухала.

А. БАРТАНОВА,
эрдэмэй кандидат.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ БАТА НЭГЭДЭЛТЭЙ

Бүмбэрсэг дэлхэй дээгүүр ниидэжэ ябаhан сагаан далитай гулабхаа—энэ хадаа «Эб найрамдалай ба ажабайдалай түлөө, ядерна дайе сарахын түлөө» Бүхэдэлхэйн ассамблейн hүлдэ тэмдэг болоно. Гурбан мянга шахуу делегат: парламентаринар болон эрдэмтэд, уран зохёолшод ба профсоюзай ажал ябуулагшад, багшанар болон хүдэлмэришэд, сангартад дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөнэй бүхы түүхэдэ эгээл ехэ эб найрамдалай хүсэнүүдэй уласхоорондын энэ хуралдаанда хабаадахаяа Прагада суглаphан байна. Ядерна дайе сарахын түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө, манай түби дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хангахын түлөө тэмсэлдэ хамтынгаа ябуулгануудай харгы замуудые зүбшэн хэлсэхын тула бүхы түбинүүдэй түлөөлэгшэд социалис Чехословакиин ниислэл хотодо ерэбэ.

Прагада нээгдэhэн ассамблейн бүхы дэлхэйн арад түмэниие ехэтэ hонирхуулhаниинь гайхалтай бэшэ. Хёмороо зүришэлдөөнэй, дайнай аюулай политикые бэелүүлжэ байдаг США-гай ээрхэг түримхэй империалис бүлэгөөрхидэй, НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай гэмээр уласхоорондын байдалай айхабтар орёо түгшүүрилтэй боложо байха үедэ тэрэ зарлагдаа бшуу. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхохые НАТО-гай стратегүүдэй hанаашалжа байhан Европодохи байдалай улам түгшүүрилтэй болоhондонь, энэ түбиин арадууд илангаяа ехээр сэдьхэлээ хүдэлнэ, hанаагаа зобоно. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлые эдэбхижүүлгын зорилгонууд, дай жүрөөдэгшэдэй аюулта түсэбүүдые элишэлхэ талаар гаргагдаhан хүсэлэл оролдолгонууд иимэ оршон байдалда илангаяа шухала удха шанартай болоно.

Прагадахи хуралдаанай амгалан тайбанаар ажаhууха, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ, урдахи үеын бүхы хүнүүдэй байгуулhан юумые сахин хамгаалха талаар бүхы дэлхэйн олон зуугаад миллион хүнүүдэй hанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлхэ арга олгохо байhандань найданабди гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Густав Гусак хуралдаан дээрэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Оршон байдалай хэды орёо түгшүүрилтэй боложо байгаашье haань, дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтын шахардуу шанга замаар бэшэ, харин этигэл найдалай, али алиндань ашатай туhатай харилсаанай, политическэ ба сэрэгэй түгшүүрилые hулаpуулгын замаар дабшуулхын тула шухала алхамуудые хэхээр саг үшөөл бии байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Тэдэнэй үзэл бодолой, сурталhургаалай ондо ондоо байгаашье haань, хуралдаанда хабаадагшадай империалис хархис хүсэнүүдэй үүдхэhэн уласхоорондын байдалые hайжаруулха хүсэл эрмэлзэлтэй байhые ассамблей дээрэ болоhон хөөрэлдөөнүүд батаар гэршэлэн харуулба. Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай эб найрамдалта үүсхэлнүүд дотор, тэрэ тоодо Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагада баталан абаhан Политическэ деклараци соо ядерна дайнай аюулhаа түби дэлхэйе аршалан хамгаалха, бата эб найрамдалые хангаха талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагданхай байна гэжэ тэдэнэр заана. Дэлхэйн олониитэ эдэ дурадхалнуудые үргэнөөр дэмжэнэ. Ядерна дайнай аюулые социалис гүрэнүүдэй зайсуулан сарахаар бэлэн байhыень, арадуудай хуби заяанай түлөө харюусалгаяа мэдэрхээр шиидэнхэй байhыень тэдэ бата найдамтайгаар харуулна. Гэбэшье Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй эб найрамдалта үүсхэлнүүдтэ НАТО-гай оронуудай мүнөө болотороо харюу үгөөгүй байhаниинь халагламаар.

КОРЕЙЕ АМГАЛАН ЁhООР НЭГЭДҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Гадаадын сэрэгүүдые Урда Корейhээ гаргахын, амгалан тайбан демократическа үндэhэ hуури дээрэ ороноо нэгэдүүлхын түлөө корей арадай тэмсэлтэй hаналаа нэгэдэлгын заншалта hарада Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряагаар дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүд июниин 25-haa эдэбхитэйгээр хабаадалсажа оробо.

Империализмын харата ябуулгануудhaa уламжалан, корей наци 37 жэлhээ үлүү саг соо hалгаагдан таhалагдашоод байhаар.

Үе сагай үнгэрхэ тума национальна hалан hандаралгын хохидол улам хүндэ хүшэр боложо, ниилэн нэгэдэхэ гэhэн хүсэл эрмэлзэлынь улам үргэдэжэ байна. Ороноо нэгэдүүлхэ зорилготойгоор Корейн Ажалай парти болон КНДР-эй правительство бүтэмжэтэй hайн үүсхэлнүүдые нэгэнтэ бэшэ гаргаhан байгаа. ТПК-гай 1980 оной октябрь hарада болоhон VI съезд дээрэ оронойнгоо хоёр хубиие нэгэдүүлхэ проектнүүдые хаража үзэхөөр КНДР-эй бэлэн байhаниинь үшөө дахин батадхагдаа hэн.

Чон Ду Хванай зонхилхы засаг захиргаан арад зоной бодото эрилтые тоонгүй байжа шадахагүйл. Тэрэ мүн лэ нэгэдүүлгын өөhэдын «программа» дурадхана. «Бүгэдэ ниитын hунгалта» үнгэргэhэнэй ашаар «ниитэ нэгэн парламентые» бүридүүлхэ, «ниитэ нэгэн конституци» зохёохо тухай тэрээн дотор гоё гоёор хэлэгдэhэн байгаа. Бодото дээрээ Сеулай «программа» арад зониие, уласхоорондын олониитые мэхэлhэн худал хуурмаг номнол болоно. Эб зээ таhаралгын гол шалтагааниие — американ сэрэгүүдэй байhан ушарые тэрэ огто тооногүй.

Вашингтоной Урда Корейе Алас Дурна зүгтэ ээрхэг түримхэй ябуулгануудайнгаа ёhотойл хэрэм болгоhониинь мэдээжэ. Пентагон тэндэ 42 мянган хүнhөө бүридэhэн корпус байрлуулдаг, сэрэгэй 40 ехэ бааза, сэрэгэй 200 объект, тэрэ тоодо ядерна боеголовконуудтай складуудые эндэ байрлуулдаг юм. Вашингтон—Токио—Сеул гэдэг сэрэгэй холбоо барисаа тогтоохын тула Сагаан байшан ехэ оролдолго гаргана. Хэрбээ хахад аралай урда хубиин газаа далайн саанахи булимтарагшадай дарлалта мүлжэлгэ доро байхадань, «национальна гүрэноо тодорхойлолгын» гол ёhоор нэгэдүүлхэ тухай томоотойгоор хөөрэлдэжэ болохо юм гү!

Өөhэдынгөө дура хүсэлэнгөөр, аша туhaар ороноо нэгэдүүлгын асуудалые шиидхэхэ талаар Сеулай дурадхал энэ арад зондо хабаадаха эрхэ лаб хангажа шадахагүй байна. Тэрэ Урда Корейн ниитын ажабайдалые демократизацилжа шадахагүй байна. Тад hөөргэ, сэрэгэй захиргаанай hүүлэй үедэ ябуулhан мүрдэлгэнүүд Чон ду Хванай засаг захиргаанай хашалта харшалалтануудаа, хардалга гүрдэлгэнүүдээ үргэдхэхэ хараатай байhыень элирхэйлэн харуулна.

Дахуулнуудай засаг захиргаан коммунизмда зүрюу харша ябуулгануудhaa халташье хадуурхые хүсэнэгүй. Коммунизмда зүрюу харша шэнэ хуулинууд абтана, нюуса hүйдхэлтэ эмхинүүд батадхагдана, КНДР-тэ эсэргүү номнол ябуулагдана.

hҮЙДХЭЛТЭ hУРАЛСАЛНУУД

...Сэрэгэй аюулай дохёогоор Холбоото Штадуудай Гуам арал болон агаарай-сэрэгэй баазанууд дээрэhээ ядерна бомбонуудые тээhэн стратегическэ бомбардировщигуудай подразделенинүүд агаарта дэгдэн ниидэбэ. Тэдэнэр түхэреэн сүүдхэдээ огторгойгоор ниидэжэ ябадаг «дежурна» «В-1» түхэлэй бомбардировщигуудта ниилэн нэгэдэжэ, Советскэ Союзай хилэнүүд тээшэ шэглэн дабшаба. Тиихэ зуура стратегическэ ракетэнүүдэй түхеэрэлгэнүүд, США-гай бүхы дэлхэй дээрэхи баазануудай сэрэгэй частьнууд дайшалхы бэлэн болгогдоhон байгаа. Авианосецуудай соединенинүүд далай дээрэ гаргагдаhан, уhан доогуур ябадаг ракетоносецууд дайшалхы бэлэн болгогдоhон байгаа. Аюулай дохёо тэмдэгүүд хэлхээ холбооной үргэн ехэ түхеэрэлгэнүүдээр үгтэбэ. Газарые тойрон дабшадаг хэмэл ододоор дамжуулагдаhан дохёонь бүхы дэлхэй дээрэхи американ штабуудые Вайоминг штадай Шайенн хада доро байрлуулагдадаг стратегическэ командованитай, мүн Пентагоной «дары түргэн захиралта үгэхэ таhалгатай» холбогдоhон байгаа...

Жэл бүри үнгэргэгдэдэг «Глоубл шилд-83» гэжэ асари ехэ hуралсалнууд иигэжэ июниин 23-да эхилбэ. США-гай, Канадын, Баруун Европодохи НАТО-гай гэшүүн хэдэн оронуудай ба Японой зэбсэгтэ хүсэнүүд энээндэ хабаадуулагдана. hуралсалнууд июлиин 1 болотор үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Пентагоной мэдүүлhэнэй ёhоор, тэдэнь «хэрбээ ядерна дайнай болоо haань, сэрэгүүлэй зорилгонуудаа ямараар бэелүүлхэ арга шадабаритай байhые хаража үзэхэ, дайшалхы бэлэн байлгыень шалгаха» гэhэн зорилготой юм. Стратегическэ авиациин подразделенинүүдые, түбинүүд хоорондын баллистическэ ракетэнүүдые, Хойто Америкын аэро-замбуулинай хамгаалалтын нэгэдэмэл командованиин (НОРАД) сэрэгүүдые нэгэдүүлдэг США-гай стратегическэ командованиин соединенинүүд hуралсалнуудта гол үүргэ дүүргэхэ байна. hуралсалнуудай дэнзэй эрхэ байдалда үнгэрнэ. hуралсалай үедэ ядерна сохилтонуудые хэлэн хэбэр үзүүлнэ.

«Глоубл шилд-83» гэжэ hуралсалнууд hүйдхэлтэ ээрхэг түримхэй шэнжэтэй байна. Тэдэнь ядерна дай үүдхэхэ гэhэн Пентагоной түсэбүүдые бэелүүлхэ гэhэн хараа бодолhоо үндэhэтэй Советскэ Союзтай «сэхэ хёмороо зүришэлдөө» тогтоохые, «хизаарлагдаhан» ба «ута унжагай» ядерна дайнай болохо аргатай байhые, американ империализмын худал хуурмаг «национальна аша туhые» сахин хамгаалхын тула бусад оронуудай хэрэгүүдтэ зэбсэгтэ хамааралсалга хэхые хараалдаг Вашингтоной мүнөөнэй захиргаанай ээрхэг түримхэй бодолнууд эдэ түсэбүүдэй үндэhэ hууриде табигдана. США-гай зонхилхы бүлэгөөрхидэй хараа шэглэлээ эрид хубилгажа, уласхоорондын оршом соо шахардуу байдал hулаpуулгые буруу hургэхэ, хёмороо зүришэлдөө үүдхэхэ хараа бодолоо бэелүүлжэ эхилhэн 1979 ондо «Глоубл шилд-83» гэжэ үргэн ехэ hуралсал түрүүшынхеэ үнгэргэгдөө hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо иимэ hуралсал жэл бүри үнгэргэгдэнэ.

«Глоубл шилд-83» гэжэ hуралсалнууд урда урдынхиhaa юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, мүнөөнэй консервативна правительствын зонхилжо байха үедэ США-гай стратегическэ түсэбүүдтэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байhан Японой зэбсэгтэ хүсэнүүд түрүүшынхеэ хабаадана. Токиогой правительство Японые США-гай «шэнгээгдэхэгүй авианосец» болоно гэжэ соносхоо. Тиин тэрэ зэбсэгтэ хүсэнүүдээ үргэнөөр шэнэдхэн hайжаруулжа, гансал Японой бэшэ, харин энэ районе бусад оронуудай аюулгүй байдалда haад тойбо ушаруулна.

Адаглагшадай гол анхаралаа хандуулhан hүүлшын, гэбэшье шухала удха шанартайда юумэн тухай хэлэе. Гол түлэб Европодо, Японо, Номгон далай соохи аралнууд дээрэ байрладаг подразделенинүүд, частьнууд hуралсалда хабаадуулагдана.

В. МАЛЫШЕВ,
С. БЫЧКОВ,
Ю. ЛЕВЧЕНКО.
(ТАСС).

ЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

[illegible]НААГАА [illegible]БОНОБДИ

Улаан-Үдын районой [illegible] hууринда ажаhуу[illegible] Зүгөөр тэндэмнай [illegible]ургуулиин үгы ха[illegible]Үдын 33-дахи hур[illegible] hуралсалаа үргэлжэ[illegible]баатай болонхонобди. [illegible] Гүрэльбэhөө [illegible]дын внадук хү[illegible]эрэнэй хажууда Со[illegible]анqной 33-дахи hур[illegible]дог юм) 14—15 мо[illegible]дог юм. 9—10-дахи [illegible]14 hурагшад «Улаан[illegible]рэльбээ» гэжэ марш[illegible]128-дахи автобусоор [illegible]ри түлөөhэгүйгөөр [illegible]мди. Үргэжа ябаhан [illegible]шаа Эхэ оронойнмнай [illegible]и оролдолго гарга[illegible]анай бодото жэшээ[illegible] хадаа биднэнэй тү[illegible]гөөр ябалга болоно [illegible]гонобди.

[illegible]е нэжарай дутэл[illegible]оншо биднэнэй сэдь[illegible]алан байдалаа алда[illegible]ээ hэн. Юундэб гэ[illegible] харгын бензозан[illegible] Туланжа хүрэтэр [illegible] асфальтаар хү[illegible]дэлмэриин эхилхэтэй [illegible]ондо автобуснай [illegible] болишоhон юм. [illegible] баруун эрьедэ ор[illegible]дохи ДРСУ-гай (на[illegible]янь Анатолий Ива[illegible]Борисов) харгы за[illegible]гшад 128-дахи ав[illegible] тойрожо гарахаар [illegible]элдэнгүй, хүдэлмэ[illegible]лhэн байгаа. Тии[illegible]бидэ Гүрэльбэhөө [illegible] хүрэтэр аха ар[illegible]жол хүрэхэ баатай [illegible] hэмди. Зарим үедэ [illegible] ябагалха саг бологшо бэлэй. Илангаяа арбадахи классай hурагшадые хайрладаг бэлэйбди. Тэдэмнай гүрэнэй шалгалтада заримдаа гээгдэжэ ерэхэ баатай бологшо hэн.

Харин мүнөө жэлдэ **Туланжа—Гүрэльбэ** гэжэ участок дээрэ хүдэлмэри мэнэмэнэ эхилхэ болонхой. Тиигээд лэ үнөөхи «түүхэмнай» дабтагдагшаб гэжэ бидэ hанаагаа зобонобди.

128-дахи автобусоор имагтал hурагшад ябадаг бэшэ юм. Олон студент, городой эмхи зургаануудта хүдэлдэг ехэшүүл, үбгэд, хүгшэд, эмшэдтэ бэеэ үзүүлхэ гэhэн зон тэрэ автобусоор ябадаг байха.

Нёдондо «Байгал» гэжэ hуралсалай ажахын хүтэлбэрилэгшэдшье, арадай депутадуудай Улаан-Үдын райсоведэй гүйсэдкомшье Гүрэльбын хүн зоной эрилтэдэ анхаралаа юундэшьеб огто хандуулаагүй hэн. Тиихэдэнь харгы заhабарилагшад юундэ hанаагаа зобохо бэлэй? Асфальтын хушагдажа байhан участогые тойрожо гарахаар харгы гаргахаяа яраагүй. Пассажирнуудые зөөдэг автотранспортна 1-дэхи предприятиин хүтэлбэрилэгшэд бодото шалтагаание урдаа баряад, автобусой ябалгые болюулхаяа хэнhээ асууха бэлэй?

Зүгөөр арадай депутадуудай Улаан-Үдын райсоведэй оролдолго гаргаал haа, энэ хэрэг тиимэшье орёо бэшэ юм. Харгы заhабарилгын хүдэлмэриин эхилхэлээр, 128-дахи автобусые саг зуураар аэропорт соогуур гараhан харгыгаар ябуулжа болохоор бэшэ юм гү?!

9—10-дахи классай hурагшадай зүгhөө гараа табигшад: КЛИМОВА, ШАГДАРОВА, МАТВЕЕВА, ХАБАЕВА, ОЧИРОВА, КАЛАГАНСКИЙ.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАhАА

БЭЕЛҮҮЛЭГДЭМЭ ПРОГРАММА

ВЕНЭ. Хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байhан Германиин Демократическа Республикын, Польшын Арадай Республикын, Совет Социалис Республиканууда Союзай ба Чехословакиин Социалис Республикын үмэнэhөө ЧССР-эй делегаци «Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые хорооho тухай, мүн энээндэ хабаатай хэмжээнүүд тухай үргэн ехэ хэлсээнэй» проектые Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй пленарна заседани дээрэ табиhан байна гэжэ заседаниин hүүлээр Чехословакиин делегациин эмхидхэhэн пресс-конференци дээрэ журналистнуудта мэдээсэгдэбэ.

Хөөрэлдөөнүүдые амжалтатай hайнаар үргэлжэлүүлхэ зорилготойгоор 1983 оной февралиин 17-до социалис оронуудай Венэдэ оруулhан дурадхалнууд дотор найруулагдаhан буу зэбсэгүүдые хорооho асуудалнуудта шэнээр, бүтэмжэтэй hайнаар хандалгада тэрэ бүрнимүhэн үндэhэлнэ гэжэ делегациие толгойлогшо Э. Кеблушек хэлсээнэй шэнэ проектые пленарна заседани дээрэ найруулан табихадаа тэмдэглээ. НАТО-гай ба Варшавска Договорой эмхиин сэрэгүүдэй тоо тушаа хэды арсалдаануудай гү, али үгээ ойлголсоогүй ябадалай гараашье haань, Түбэй Европодохи сэрэгүүдые, буу зэбсэгүүдые хорооho хэрэгые эхилжэ, тэрэниие тон бага хэмжээндэ хүргэхэ гээшэ иимэ хандасын гол удхань болоно.

Иимэ, хэлсээнэй проектые дурадхан оруулалга—Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй үнөө нэгэ шухала үүсхэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

Социалис оронуудай оруулhан бүлэг дурадхалнууд, али алиндань таарама үгээ ойлголсолго Венэдэ түйлаха таарамжатай hайн бүхы эрхэ нүхэсэлнүүдые хангаха байна. Мүнөө баруунай оронууд лэ hанамжа дурадхалнуудаа оруулха ёhотой гээд Чехословакиие түлөөлэгшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд

ЖЕНЕВЭ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани июниин 23-да эндэ болобо.

ЖЕНЕВЭ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, хорооho тухай СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани июниин 23-да эндэ болоо.

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ХЭЛСЭГДЭЭ

БЕРЛИН. Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонорой уулзалга эндэ болобо. ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишерэй нээhэн зүблөөн дээрэ Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Прагада абаhан деклараци дотор найруулагдаhан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хабаатай уласхоорондын гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. Ф. Мальцев зүблөөн дээрэ хабаадалсаа.

ФРГ. «Абадамни ажал үгэгты!», «Мүнөө абамни ажалгүй, үглөөдэр би ажалгүй байха дурагүйб!»—Рурын Хаттинген хотын хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай үхибүүд түрэлхидтэйгөө хамта демонстрацида гарахадаа, ажалгүйдэлгэдэ эсэргүүсэн иимэ плакадуудые барижа ябаа. Ажалай биржанууд дээрэ хоёр миллион хүн ажалгүй гэжэ бүридхэлдэ абтаhан байна. Баруун Германиин мэдээжэ эрдэмтэ социологуудай шэнжэлhэнэй ёhоор, «ФРГ-гэй мүнөө үеын социально-экономическа байдал тон хүндэ, ороной түүхэдэ иимэ олон ажалгүйшүүл байгаагүй».

ТАСС-ай фотохронико.

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ГҮРЭН ТҮРЫН УДХА ШАНАРТАЙ ХЭРЭГ

Үргэн дэлюун, баян дэлгэр Буряад ороной ажалшад республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтажа байна. Россин Федерацийн бүридэлдэ буряад арадай өөһэдын гүрэн түрэтэй болоходонь, тэдэнэй олон зуун жэлэй түүхэдэ толотомо хуудаһан бэшэгдээ һэн. Социально-экономическа үндэһэн хубилалтанууд хэгдэбэ.

Мүнөө социалис Буряад орон түгэс хүгжэһэн промышленностьтай, оньһожоруулагдамал хүдөө ажахытай, түрүү социалис соёлтой республика болонхой. Экономическа ба социальна хубилалтанууд буряад арадай үндэһэн соёл болбосоролой хүгжэлтэдэ, оюун ухаан бодолойнь һалбаран бадаралгада ехэ үүргэ нүлөө үзүүлһэн байха юм. Арадай ажахын ба экономикын бүхы һалбаринуудһаа гадна, эдэ жэлнүүдтэ республика дотор физическэ культура болон спорт үргэнөөр хүгжөөгдөө.

Республикынгаа баярта ойн һайндэрые ехэ амжалта, илалтануудаар угтахые бэлдэхэдээ, арбадахи табан жэлдэ Буряад орондо физкультура болон спортые хүгжөөлгэдэ илангаяа ехэ амжалта түйлагдаа гээд сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэхэ байнабди. Хэрбээ юһэдэхи табан жэлдэ уласхоорондын классай спортын 1 мастерай, СССР-эй спортын 33 мастерай бэлдэгдэһэн байгаа һаань, урдахи табан жэлдэ уласхоорондын классай спортын 10 мастер, СССР-эй спортын 135 мастер һурган бэлдэгдэһэн байха юм.

Буряадай спортын түлөөлэгшэд уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ манай Эхэ ороной нэрэ хүндые амжалтатайгаар хамгаална. Тусхайлбал, барилдаашад О. Алексеев, Б. Будаев дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Европын чемпионууд болоһон, Кубада, Иранда, Болгарида, ГДР-тэ МНР-тэ үнгэргэгдэһэн ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ илажа гараһан алдартай.

Хүнгэн атлетикээр Советскэ Союзай хоёр дахин чемпионка Татьяна Позднякова урилдаагаар дэлхэйн Кубогта хоер дахин хүртэһэн, 1982 ондо Европын чемпионадта дүрбэдэхи һуури эзэлһэн байгаа. Энэ жэлдэ дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө Англида үнгэргэгдэһэн түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медаляар шагнагдаа.

Уласхоорондын классай спортын мастер Н. Виноградова хадаа совет спортсмен басагадай дундаһаа түрүүлэн хүнгэн атлетикын долоон зүйлөөр дэлхэйн рекорд тогтообо. Бухарестдэ үнгэргэгдэһэн Бүхэдэлхэйн Универсиадада тэрэ мүнгэн медаляар шагнагдаһан, Европын Кубогта хүртэхын түлөө Швецийн Мальме хотодо болоһон хахад финалай мүрысөөндэ илалта түйлаһан байгаа.

П. Яковлев СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын һаяхан болоһон , түгэсхэлэй мүрысөөндэ 1500 метртэ 3.41.06 минута саг харуулжа, мүнгэн медаляар шагнагдаба. Эндэ Т. Позднякова 3000 метртэ зургаадахи һуури эзэлээ. А. Костецкий 800 метрэй урилдаанда РСФСР-эй рекорд тогтоожо, уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргээ.

Россин Федераци дотор түрүү һууринуудые эзэлдэг барилдаашад, пур харбагшаднай улам эдэбхитэйгээр һорилго бэлэдхэл хэжэ байна. ВСТИ-гэй студентка Светлана Николаева («Динамо») ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ үндэр үрэ дүнгүүдые түйлажа, һур харбалгаар уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэнхэй.

Энэ жэлдэ дүтын зайда урилдалгаар дэлхэйн чемпионадта хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаһан, Алма-Ата шадархи Медео гэжэ суута елүүр дээрэ дүтын зайда урилдалгаар дэлхэйн дүрбэн рекорд тогтооһон манай нютагай бэлигтэй бэрхэ конькишан П. Пеговэй амжалтаар урмашан баясанабди. Ю. Малыхин, Л. Титова Олимпиадада хабаадажа, Людмила чемпионка болоһон.

Буряадай спортсменүүд Олимпиин наадануудта амжалтатай түгэсөөр хабаададаг ёһо заншалтай юм. Мэргэн буудагша П. Николаев совет олимпиецүүдэй бүридэлдэ оруулагдажа, 1952 ондо Хельсинкидэ болоһон Олимпиадада хабаадахадаа, долоодохи һуури эзэлээ һэн. Манай республикада боксын баян үг заншалтай байһаниинь мэдээжэ, В. Сафронов боксоор совет түрүүшын олимпийскэ чемпион болоо һэн. В. Баранников Токиогой Олимпиадада хабаадахадаа, мүнгэн медаляар шагнагдаһан байгаа. СССР-эй чемпион Б. Зориктуев Мюнхенэй Олимпиин наадануудта хабаадаа һэн. Уласхоорондын классай спортын мастер В. Стрельников СССР-эй чемпион болонхой.

Боксоор РСФСР-эй арадуудай зунай VIII спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөн һаяхан Воронеж хотодо боложо, эндэ манай республикын боксернууд ехэ амжалта түйлаа. Зүүн Сибириин технологическа институтай студент, спортын мастер Бадма Батуев нэгэдэхи дундууршаг шэгнүүртэн сооһоо шалгаржа, РСФСР-эй Спартакиадын чемпион болобо. Тус институтай студент Валерий Галданов мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Мүнөө манай республикын хото городуудта, хүдөө нютагуудта 13 стадион, 376 спортзал, тамаралгын 6 бассейн болон спортын эгээлэй юрын хэдэн мянган түхеэрэлгэнүүд бии байна. 16,5 мянга гаран хүбүүд, басагад хүүгэдэй спортын 34 һургуулида мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ.

Resспорткомитедэй дэргэдэ Спортын мэргэжэл шадабари дээшэлүүлгын һургуули нээгдэнхэй. Табан зүйл тэрэнэй бүридэлдэ ородог юм. «Труд» бүлгэмдэ һур харбалгаар, «Урожай» бүлгэмдэ дүрэ буляалдалгын барилдаагаар, «Трудовые резервы» бүлгэмдэ хүнгэн атлетикээр опорно пунктнууд хүдэлдэг.

Буряад ороной спортын алдарта ёһо заншалнууд табан буряад сэнаша басагадай 5,5 мянган километр зам гаталжа, Улаан-Үдэһөө Москва хүрэһэн 1935 оной дурасхаалта үе сагһаа эхитэй юм. Эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргаһанайнгаа түлөө тэдэнэр бүхэсоюзна староста М. И. Калининай гарһаа «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудые абаһан байгаа. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Софья Тыхеева, Надежда Сункуева, Елизавета Константинова, Мария Хахалова, Вера Любимская гэгшэд болоно. Эрэлхэг буряад басагадай энэ баатаршалгата аяншалга физкультура болон спортые хүгжөөлгэдэ ехэ түлхисэ үгөө һэн.

1941 ондо санаар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ манай спортсменүүдэй командаараа илажа, шагнагдаһан хрустальна кубок республикын спорткомитедтэ нангинаар хадагалагдажа байдаг.

1960 ондо Буряадай багшанарай институдай дэргэдэ нээгдэһэн физическэ хүмүүжүүлгын факультет бэлигтэй бэрхэ мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлгын гуламта болонхой. Эдэ жэлнүүдтэ тус факультедтэ мянга гаран дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэд бэлдэгдэнхэй.

Мүнөө үедэ республика доторнай 1320 физкультурна хүдэлмэрилэгшэд тоологдоно. Тэдэнэй зургаанииь эрдэмэй кандидадууд, дүрбэниинь РСФСР-эй габьяата тренернүүд юм. Габьяата тренернүүд: В. Домнин—хүнгэн атлетикээр уласхоорондын классай спортын 4 мастерые, спортын 8 мастерые, Б. Мироманов—уласхоорондын классай спортын 1 мастерые, спортын 2 мастерые Г. Баймеев — уласхоорондын классай спортын 1 мастерые, спортын 16 мастерые, хүдөөгэй тренер В. Очиров уласхоорондын классай спортын 1 мастерые, спортын 8 мастерые һурган бэлдэһэн байна. 28 хүн «Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ республикынгаа нэрэ хүндые шадаал һаа һайнаар хамгаалха гээшэ спортсменүүдэй, тренернүүдэй гол зорилго мүн.

Үнэн сэхэ ажалаараа алдаршаһан физкультурын багшанар олон юм. Жэшээнь, багшанарай бүхэсоюзна съездын делегат, 65-дахи пургуулиин физкультурын багша Н. В. Никифорова 35 жэл соо хүдэлхэдөө, гайхамшагта үрэ дүнгүүдые түйлаа. Энэ һургуулиие дүүргэгшэд оултадаа шахуу ГТО-гой значкистнууд байдаг юм. Энэ һургуулиин пурагшад республика дотор үнгэргэгдэһэн ехэнхи мүрысөөнүүдтэ илажа, 550 кубогаар шагнагдаһан байна. Улаанудын 2-дохи ПТУ-гай багша А. В. Горох ехэ амжалта туилаһанайнгаа түлөө СССР-эй техническэ мэргэжэлэй пуралсалай отличник болонхой, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Түмэр замай техникумэй физкультурын багша Л. В. Бобров, ВСТИ-гэй кафедрые даагша Н. А. Боброва, Зэдын райспорткомитедэй түрүүлэгшэ А. Цаганов, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй инструктор-методист В. Ловцова, физкультура ба спортын бусад эдэбхитэд тухай магтан хэлэжэ болоно.

Республикымнай хүдөөгэй ажалшадай хабарай тарилгын хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолдог буряад арадай национальна һайндэр — «Сурхарбаан» олониитые хабаадуулдаг юм. Тэрэнэй программада ородог дүрэ буляалдалгын барилдаанай, һур харбалгын, мүн боксын, хүнгэн атлетикын манайда үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһаниинь гайхалтайшье бэшэ.

Гэбэшье олониитын физкультурна хүдэлмэриин дүнгүүдээр республикамнай хангалтагүй байдалтай. ГТО-гой шэнэ комплексын нормативуудые тушаалгада олониитые үргэнөөр хабаадуулха гээшэ бидэнэй, физкультура болон спортын хүдэлмэрилэгшэдэй, гол зорилго болоно.

Физкультура ба спортые хүгжөөлгэдэ парти, правительство ехэ анхаралаа хандуулдаг. Тиигэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Олоной хабаадалгатай физическэ культура болон спортые саашадань хүгжөөхэ тухай» тогтоол баталан абаа һэн. КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ, партиин олонхи райкомуудай ба районно гүйсэдхэхэ комитедүүдэй пленумүүд, сесснүүд дээрэ энэ тогтоол зүбшэн хэлсэгдэжэ, хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Тогтоолой абтаһанай һүүлээр республикын физкультурын эмхинүүдтэ ехэ юумэн хэгдэжэ байна. Зэдын, Загарайн районуудай ажахынуудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Улаан-Үдэ хотын үйлэдбэриие эрхилэгшэд олониитын дунда физкультура болон спортые хүгжөөхэ талаар ажалаа эдэбхитэйгээр ябуулна.

Гэхэ зуура манай хүдэлмэридэ бага бэшэ дутуу дундануud, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тохёолдоно. Эдэ бүгэдые дары түргөөр усадхан зайсуулжа, физическэ культура болон спортдо олониие хабаадуулха гээшэ бидэнэй гол зорилго болоно.

Республикын физкультура ба спортын хүдэлмэрилэгшэдэй һаяхан болоһон зүблөөн дээрэ энэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаа. Тэрэниие эмхи гуримтайгаар бэелүүлгэһээ манай республикын спортсменүүдэй саашанхи үрэ дүнгүүд, амжалта илалтанууд дулдыдахал.

Г. МАНЖУЕВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физическэ культура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ҺАНАА СЭДЬХЭЛЭЭРЭЭ ЗАЛУУ

1939 оноо КПСС-эй гэшүүн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фронтдо офицер зиндаатай, ротын командирай тушаалтай ябаһан Петр Доржиевич Аюров мүнөө 66 наһатай болонхой. Харахада тиимэ үндэр наһатай гэхээр бэшэ: сэрэгэйхидээл адли шанга хатуу бэетэй, хурса харaһыйһодэтэй.

Фронтдо 1942 оной июль һарада Суворовой ордентo Сибирскэ 229-дэхи дивизиин частьнуудтай ороһон. Түрүүшээр Волхов хото шадар болоһон байлдаанда хабаадалсаа. Волховско фронт гэһэн үгэнүүд тэрэнэй ямараар дайлалдаһые гэршэлдэг.

Залуу сэрэгшэ түрүүшын үдэрһөө шадамар бэрхээр, эрэлхэг зоригтойгоор тулалдажа, хатуу байлдаанда шалгарһан сибирягуудай дунда ябалсаа һэн. Тиин Сибирскэ дивизиин командирай орлогшо Владимир Данилович Шевченко тэрэнэй үбсүүндэ «эрэлхэг зоригой түлөө» гэһэн медаль зүүлгээ бэлэй.

Дайнай хүндэ хүшэр үдэрнүүд үнгэржэл байба. Европын олон гүрэнүүдые сабхи доро гэшхэжэ галзуурһан фашис булимтарагшадые һамна бута сохин, манай Улаан Арми Эхэ ороноо сүлөөлжэ эхилбэ. Новгородско областиин Кутынь тосхониие, Новгород хотые сүлөөлэлгэдэ, Волхов мүрэниие гаталалгада шалгарһанайнгаа түлөө ротын командир лейтенант Аюров «Улаан Одоной» орденоор шагнагдаа һэн.

54-дэхи армида ородог 229-дэхи дивизи 1944 оной хабар Псков хото абалсаад, баруун тээшээ добтолбо. Эгээл энэ үедэ Петр Доржиевичта фашис сэрэгшые бариха, үнэтэ документнүүдые асарха гэһэн захиралта үгтөө һэн. Тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө 1944 онон зун Волховско фронтын Сэрэгэй соведэй гэшүүн генерал-полковник Штыков нүхэр Аюровта дайшалхы Улаан Тугай орден зүүлгээ юм.

Уданшьегүй Петр Доржиевичай алба хэжэ байһан 229-дэхи дивизи Латвиин газарта ороод. тэрэнэй түб Ригэ хото сүлөөлэлсөө һэн. 1944 оной июль һарада П. Д. Аюров хүндөөр шархатаһан байна. Госпитальдо хэбтэжэ эмшэлүүлһэнэй һүүлээр түрэл Буряад нютагаа бусажа ерээ бэлэй. Олон жэлэй туршада Ехэхорой «Коммунизм» колхозой тарлан ажалай бригадын бригадираар, партийна организациин секретаряар хүдэлөө. 1958 оһоо 1970 он хүрэтэр Ново-Селенгинскын, Үбэр-Зээхэйн, Сэлэн-Дүүмын сомоной болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомүүдэй түрүүлэгшээр, «Эрдэм» колхозой парткомой секретаряар һунгагдаһан байха.

Дайнай болон ажалай ветеран олониитэдэ ашатай туһатай ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһаар. Петр Доржиевич арба гаран жэлэй туршада арадай хиналтын гол бүлэгые хүтэлбэрилөө, мүнөө Сэлэнгын районой арадай сүүдэй заседатель юм. Ажалшадтай, илангаяа һургуулиин үхибүүдтэй тэрэ ходо уулзажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ Совет хүнүүдэй фронт болон тылдэ хэды шэнээн баатаршалга гаргаһые хөөрэжэ үгэдэг.

Р. БАЛДАНОВ.

БАЯРТАЙ, ХҮҮГЭДЭЙ СААД!

Эдэ үдэрнүүдтэ хүүгэдэй бүхы комбинадуудта ба саадуудта һургуулида үдэшэлгын баяр ёһолол үнгэргэгдөө. Үглөөгүүр эжы абатаяа хүтэрэлдэнхэн, танил болоһон зүргөөрөө ерээдүйн һурагшад саадтаа ерэбэ. «Колокольчик» гэһэн хүүгэдэй комбинадай бэлэдхэлэй группын һүүлшын утренник «Сэнхир галхан» гэжэ нэрлэгдээ. Хүмүүжүүлэгшэд Алла Борисовна Подкорытова, Надежда Захаровна Зайцева, Баярма Норсоновна Дымбрылова, Людмила Михайловна Замятина, түрэлхид болон хүүгэд тэрээндэ үнинэй бэлдэжэ эхилһэн юм. Энэ утренник дээрэ хатар, шог ёгто сценкэнүүд, дуунууд гүйсэдхэгдөө. Гоё һайханаар түхеэрэгдэһэн столхонуудые тойроод багшанар, түрэлхид һуугаа, үреэлэй үгэнүүд зэдэлээ.

—Манай саадай хүүгэд хүмүүжүүлэгшэеэ. батшаяа анхаралтайгаар шагнажа һуранхан. Ойлгоһон юумэеэ тордиһогүйгөөр хөөрэжэшье шадаха. Манай коллектив хүүгэдые һургуулида бэлдэхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй ажалладаг,—гэжэ «Колокольчик» гэжэ хүүгэдэй комбинадые даагша Антонина Васильевна Собенникова хөөрэнэ.

Зүб даа, энэ саад хүүгэдэй эмхи зургаануудай дундаһаа эрхимүүдэй нэгэн, город соогоо эгээн түрүүлэн зохёохы ёһоор ажалладаг коллектив гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм.

Һургуулида орохо хүүгэдые хаража һууһан хүнүүд, хүмүүжүүлэгшэд тон баяртайнууд. Тиитэншьегүй яахаб. Уданшьегүй эрдэм мэдэсын орьёл өөдэ абаашаха һургуулиин богоһые тэдэнэр түрүүшынхиеэ алхан орохол.

Баяртай, хүүгэдэй саад!

Т. ИВАНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Колокольчик» гэһэн хүүгэдэй комбинадай баяр ёһолол дээрэ.

В. ПЛУТТЫН фото.

СПОРТ · Спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ТОННЕЛЬ МАЛТАГШАДАЙ СПАРТАКИАДА

Бүхы орон доторнай СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүд улам эршэдэжэ байна. Харин эндэ, Северомуйскда, тоннель малтагшадай зургаадахи спартакиада болобо. Барилгын управлениин тоннельнэ отрядууд болон бусад һалбаринуудай арбан команда тэрээндэ хабаадаһан байгаа. 309 хүн хаба шадалаа, хурдан солбоноо, хёрхо мэргэнээ туршалсаба. Футбол, волейбол, хүнгэн атлетикэ, гиир үргэлгэ, городки, ГТО-гой олон зүйлөөр мүрысөөн тэрэнэй программада оруулагдаһан байгаа.

Республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, БАМ-ай Буряадай участогай тоннель малтагшадай спартакиада спортын асари ехэ һайндэр болоһон байха юм.

Хойто-Муяынхид хүндэтэ айлшадаа дабһа, хилээмээр угтажа, ажалдаа, спортдо бүри ехэ амжалтануудые түйлахыень тэдэнэртэ хүсэбэ. Спартакиадын үдэрнүүдэй соёлой программа элдэб янзын байгаа. Вокально-инструментальна «Кристалл» гэжэ ансамбль, Эстониин ЛКСМ-эй ЦК-гай арадай ансамбль, «Тоннельщик» гэжэ соёлой байшангай «Үльгэр» гэжэ ансамбль концерт—наада табиһан байна. Гадна шэнэ кинофильмнүүд харуулагдаа.

Урдахи спартакиадануудта таба дахин илажа гараһан 11-дэхи тоннельнэ отрядай командын капитан В. Шутько мүрысөөнэй туг үргэбэ.

Түрүүшын үдэр ГТО-гой олон зүйлөөр мүрысөө. Граната шэдэлгэ сугларагшадые һонирхуулба. Эндэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа Е. Кузнецова, Л. Тихонова, Г. Дионисьева гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шатануудта шалгарһан байха юм. Эрэшүүлэй дундаһаа 16-дахи тоннельнэ отрядай слесарь-хабсаргагша И. Котов (дүрбэдэхи шата) граната эгээл холо шэдэбэ—53, 95 метр.

Эрэшүүлэй дунда 4х200 метрэй эстафетэдэ 11-дэхи тоннельнэ отрядай команда илаһан байна.

Гиир үргэгшэд дүрбэн шэгнүүртэ мүрысөө. Эндэ А. Юртаев (16-дахи), М. Бекураидзе (22-дохи), А. Толмачев (18-дахи), В. Шитин (12-дохи) гэгшэд илажа, спартакиадын чемпионууд болобо.

Спортын бүхы талмайнууд ба урилдаанай харгынууд дээрэ шанга тэмсэл болоо. Футболой мүрысөөн сугларагшадай һонирхол үүсхэһэн байха юм. 22-дохи тоннельнэ отрядай команда түрүү һуури эзэлбэ.

СССР-эй спортын мастернууд А. Саксин, Н. Ольховский болон Н. Добханова гэгшэдһээ бүридэдэг 11-дэхи тоннельнэ отрядай команда городки шэдэлгээр шалгарһан байгаа.

Волейболоор мүрысөөндэ 16-дахи тоннельнэ отряд илаба.

ГТО-гой олон зүйлөөр гурбан үдэрэй турша соо үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, Тоннельнэ тосхоной 18-дахи тоннельнэ отрядай түлөөлэгшэд түрүү һуури эзэлээ.

ГТО-гой олон зүйлэй мүрысөөндэ В. Бочаров, В. Сорокин, Ю. Грачев гэгшэд спартакиадын чемпионууд болобо.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, 22-дохи тоннельнэ отрядай команда «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин зургаадахи спартакиадын чемпионууд болоһон байха юм.

С. ЦЫБИКОВ,
мүрысөөнэй судья.

ХҮНГЭН АТЛЕДҮҮД ХАБАЯА ТУРШАБА

Хүнгэн атлетикээр республикын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэ, хотодо үнгэргэгдэбэ. СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадада хабаадалсаһан нэрэтэй солотой хүнгэн атледүүдэй үгы байбашье, энэ мүрысөөндэ залуушуул найдал түрүүлмээр дүнгүүдые харуулаа.

100 метрэй зайда студентка Татьяна Козлова 12 секунда, Владимир Вихарев 10,7 секунда сагтайгаар түрүү һуури эзэлээ. 200 метрэй зайда «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Лев Шапхаев 22,5 секунда, «Локомотив» бүлгэмһөө Татьяна Панькова 26,1 секунда саг харуулаа.

1000 метрэй зайда хүнгэн атледүүд һайн дүнгүүдые харуулаагүй.

Энэ мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, спортсменүүд муу бэлэдхэлтэй байгаа. Дабалтатай урилдаанда, ядро түлхилгэдэ, диск, копье шэдэлгэдэ спортивна хоёрдохи разрядһаа доошоо дүнгүүд харуулагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиимэһээ энэзниие анхаржа, ерэхэ жэлэй мүрысөөнүүдые угтуулан хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Кубогай мүрысөөнэй дүнгүүдые харуулбал, «Трудовые резервы» бүлгэмэй хүнгэн атледүүд 200 очкотойгоор нэгэдэхи һуурида, 137 очкотой «Буревестник» бүлгэм хоёрдохида, ЛВРЗ-гэй спортклуб гурбадахи һуурида гараа. «Спартак». «Урожай» бүлгэмүүдэй спортсменүүд мүрысөөндэ доогуур дүнгүүдые харуулаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

В. ДЕНИСОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Трудовые резервы» бүлгэмэй команда.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ХЮЛГЫН СААНА—ЭДИРШҮҮЛ

Хүбүүд, басагадай дунда шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн айхабтар шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Хэнэй илажа гараха байһаниинь һүүлшын үдэр болотор эли бэшэ байгаа.

Һүүлшын нааданай урда тээ, О. Жиров 6 очкотой болоод ябаа. О. Холхоев (Түнхэн) хахад очкогоор гээгдэбэ. Тиимэһээ Жиров тэнсэбэл, чемпион болохо аргатай байгаа. Харин Холхоевой урда заабол илалта түйлаха гэһэн орёо зорилго табигдаа һэн.

Гэхэ зуура тэдэнэр хюлгын саана уулзашаба. Тиихэдээ Олег Холхоев болгоомжотой наринаар, һүбэлгэн бэрхээр наадажа, нүгөөдынгөө ноёндо эдэбхитэйгээр добтолбо. Эгээл энэ үедэ үлүү хүбүүтэй болоһон байгаа. Тэрэнээ бэрсэдэ гаргажа, илалта түйлаһан байха юм. О. Холхоев 6,5 очкотойгоор республикын чемпион болобо. О. Жиров—хоёрдохи, харин О. Красавин гурбадахи һуури эзэлһэн байна—5,5 очкотой. Мүн лэ эды очкотой болоһон В. Дашинимаев удаадахи һуурида гараба. Тэрэ наһаар эгээн бага байбашье, шатарай теори яһала мэдэхэ байба.

Дарима Гуржапова түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр мүрысэжэ, зургаадахи наадан болотор түрүү һуури эзэлжэ ябабашье, наймадахи уулзалгада шүүгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Зургаан очко абаһан Соня Очирова республикын чемпионкын нэрэ зэргэдэ хоёрдохи жэлээ удаа дараалан хүртэһэн байха юм. Галуута Нуурай шахтер А. Рушаков тэрэниие һурган хүмүүжүүлдэг.

Хүдөөгэй зарим хүбүүд, басагад яһала һайнаар наадаба. Аягар холын Улюнхаанһаа ерэһэн һурагша Саяна Цыдендоржиева дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

Городой һургуулинуудай һурагшадай мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ талаар хангалтагүй һулаар хүдэлдэг байһыень мүрысөөнэй дүнгүүд элирхэйлэн харуулба. Шатарша хүбүүд, басагадай мэргэжэл шадабариие эдир наһанһаань дээшэлүүлбэл, саашадаа тэдэнэр һайн үрэ дүнгүүдые харуулдаг байна.

Л. ГАРМАЕВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Республикын ойн баярта —габшагай ажал — материалнуудай суглуулбари. «Үбһэ хуряалгаяа саг соонь эхилхэ» — Н. Дегтяревой статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Амин шухала хэрэг тухай» — П. Лазаревай статья. «Избёосхо хэн олохо ёһотойб?» —В. Ивановой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Индустриин хүгжэлтэ» — Г. Раднаевай статья. Юртэмсын һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Эрхирэгтэ ажаһуудаг үндэр неһата эхэнэр» — П. Лазаревай мэдээсэл.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Концерт. 10.15 — « Приглашение к жизни» — фильм-зүжэг. 12.40 — Шэнэ һонин. (12.45 хүрэтэр). 15.35 — «Капитан Немо» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери).

Улаан-Үдэ. 17.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. (буряадаар). 17.55 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.15 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо.

Москва. 18.45 — РСДРП-гэй II съездын 80 жэлэй ойдо. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Сэлэнгэ» — тележурнал. (буряадаар). 20.30 — «Хонишонтой уулзалга» — киноочерк.

Москва. 20.50 — «По середине Америки» —баримтата фильм. Авторынь В. С. Зорин. 22.00 — «Время». 22.35 — Грузиин ССР-эй Гүрэнэй габьяата симфоническа оркестрэй концерт. 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — «Торпедо» (М).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Баримтата фильмүүд. 13.40 —«Эдиршүүлэй уран бэлиг». 14.10— Мультфильмнүүд. 14.40 — «Джульбарс» — уран һайханай фильм. 15.55 — Француз хэлэн. 16.25 — «Гоё һайханиие ойлгодог байхаар хүмүүжүүлгэ». 16.35—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Киноочерк.

Москва. 17.25 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 17.55 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ, хайшан гэжэ һурганаб». «Гагнууршад». 18.25— И. Брамсын романснууд.

Улаан-Үдэ. 18.45 — Соносхолнууд. 18.55 — Уран зохёолой уншалга. 19.15 — Баримтата фильм.

Москва. 20.00 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 20.25— Концерт.

Улаан-Үдэ. 20.50 — Киноочерк.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — Баримтата фильм. 21.30— «XIX зуун жэлэй ородой скульптура. 22.00 — «Время». 22.35 — «Человек в проходном дворе» —дүрбэн серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери).

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

БАГШЫН НЭРЭМЖЭТ

Түүхэдэ ороһон ажал ябу...
лагшадай, актёрнуудай, ре...
жиссёрнуудай нэрэмжэтэ т...
атрнууд манай орон дото...
олон юм. Балеэой багшын хү...
дэлэлдэ нэрлэгдэһэн ори...
са театр Ленинградта бии...

... Хоер зуу гаран жэлэй ...
да тээ оробой баледэй ту...
хын эхилһэн Нева мүрэн...
эрье дээрэхи хотодо, зодч...
Росси гэгшын нэрэмжэтэ ү...
сэдэ, томо сагаан баханану...
тай һур жабхаланта байша...
бии. Тэрэнэй гурбадахи д...
харта, үндэр хоёр үүдэнэ...
хоорондо «А. В. Ширяевай ...
рэмжэтэ һуралсалай театр ...
жэ хабтагар зэд дээрэ бэшэ...
тэй байдаг. Табсантажа д...
шээ гараһан залынь баһа...
юм. Рампа, софит болон ...
шэгэтэй хореографиин ёһо...
урагшаа налуу болонхой.

Тэрэ холын 1738 ондо «...
атральна хатарта» һурга...
класста анха түрүүшынх...
ороһон 12 басагад, хүбүү...
һээ эхилжэ, Ленинградай б...
ледэй һургуулиие дүүргэһ...
хэдэн мянгаад залуу арти...
нууд энэ сценэ дээрэ хатар...

1921 ондо республика...
габьяата артистын нэрэ з...
гэдэ хүртэгшэ, багша, хата...
шан, найруулан табигша ...
Ширяевай бүхы наһаниі...
баледэй театртай холбоото...
юм. Алдар суута М. Пети...
Л. Иванов хоёрой шаби 18...
ондо П. Чайковскиин «Щ...
кунчик» гэжэ баледэй прем...
ерэдэ амжалта түйламсал...
раа, онсо өөрын тухэл ш...
жэтэй хатаршан гээд мэдэ...
жэ болоо һэн. Һүүлэрнь ...
со өөрсэ хатарай дүрим ...
хёогоод, тэрэнээ саашадаа...
хүгжөөхын тулада бүхы ...
дэлмэрээ, һанал бодолоо ...
рюулһан байгаа.

ШЭНЭ ЭРХИМ ДЭЭЖЭ

Үшөө нэгэ үзэсхэлэнтэ ...
хан бүтээл Третьяковско ...
лерейн суглуулбариди нэм...
бэ. Энэ хадаа мэдээжэ о...
дой уран зураашан Д. Лев...
киин бүтээһэн «Мария Д...
новна Мюссарай дүрэ» бо...
но.

Петербургда ажаһууһан ...
заһабарилагша Д. Ф. Мюс...
рай һамган, басагадай па...
сионадай эзэн эхэнэр гэжэ ...
зураг оэрэхи эхэнэр түр...
мэдэжэ абанабди. Хэрбээ ...
зураашын тэрэнэй дүрые з...
гаагүй һаань, мүнөөнэй ...
зон тэрээн тухай юушье ...
дэхэгүй һэн.

...Юрын платитай, дүнд...
наһанай сэбэр эхэнэр ...
зураглагданхай. Омогтой ...
рюунаар бэеэ барилга, ...
тэнюун харасатай ехэ ...
ниинь өөртөө этигэнги, ха...
зантай хүн байһыень гэрш...
нэ.

Уран зураашан энэ бүтээ...
хэды ондо байгуулнанаа т...
дэлээгүй. Тиимэһээ тэрэ...
найруулгын онол аргые, ...
дабарние мэргэжэлтэд ш...
жэлээд, XVIII зуун жэлэй ...
ээд ондо зурагданхай ...
элирүүлээ.

Зуу гаран жэлэй турш...
энэ зураг Мюссартанай бүх...
хадагалагдажа байгаа. Уда...
1904 ондо Петербургдахи ...
хын— уран зурагай выст...
кэдэ табигдаха зурагуу...
дунда һүүлшынхеэ нэрлэг...
нэ. Тиигээд лэ тус зураг ...
хай һураг олдоногүй.

Тээсгэн энэ уран бүт...
США-да худалдагдана ...
дүүлдаа бэлэй. Тиин Трет...
ковско галерейн хүдэлмэ...
лэгшэдэй зууршалгаар т...
худалдагдажа абтаа һэн.

Ородой уран зурагай ...
хим дээжэнүүдые бэдэрхэ ...
лаар галерейн хүдэлмэри...
шэд ехэ хүдэлмэри ябуу...
һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн о...
уран бүтээлнүүд Лаврущ...
ска переулогай хадагалам...
газарта асараганхай. Тэд...
Саврасов, Суриков, Коров...
Врубель, Шишкин болон ...
ровиковскиин зурагууд ...
лэгдэнэ. Тэдэнэр бултадаа ...
гэжэлтэдэй шадамар бэрхэ...
раар «эмнүүлээд», хараг...
дай үзэмжэдэ табигдана.

НАПОЛЕОН ЮУНЬЭ... НАҺА БАРААБ?

ОТТАВА. Наполеон ...
гаар хорлогдожо, наһа б...
һан юм гэһэн мэдээжэ ...
хайламжые Канадын ...
мэргэжэлтэд буруушааба.

Гэгээн Еленын олтирогто...
лэлгэдэ наһа бараһан ф...
цуз императорай өөрынь ...
шэн хорлолго тухай тон ...
рүүн хэлэһэн юм. 20 ж...
урда тээ хэгдэһэн Напо...
ной үһые химическэ тала...
шэнжэлгэ түйлай хүсэтэй ...
рон байгаа гэһэн тухай...
жые батадхаа бэлэй.

Харин Питер Левин ...
Войнович хоёр Наполео...
үһые химическэ талаарнь ...
жэлхэдээ тиимэ ехэ мыш...
үгы гэжэ тодорхойлоо...
гөөр тэрэ үедэ эмүүдые ...
бэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг ...
магай ехэ байһан элирүү...
дээ. Тиимэһээ 20 жэлэй ...
на хэгдэһэн шэнжэлгэ бу...
байжа, алдуу гаргагдаа ...
гэжэ Канадын мэргэжэлт...
тоолоно.

(ТАСС)

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56 23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93 писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35 95, отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04560 Заказ № 148. Индекс 04649.